

Szerkesztőség:

Rimaszombat, Kossuth Lajos-
uteza 37. szám Ide intézendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Fél évre . . . 4 korona.
Negyedévre . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: CSÜTÖRTOKON.**Felelős szerkesztő: Dr. TERHES SÁMUEL.****Kiadó-hivatal:**

Rimaszombat, Deák Ferencz-u.
8. sz. a. a könyvkereskedésben
— Ide intézendők a kiadó hiva-
talt illető előfizetés, hirdet-
mény, nyilttér és egyéb felszó-
lalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petisors tér-
fogata 12 fillér.
Többszöri hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyilttér:

Egy sor 40 fillér

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Nagypéntek.

Az emberiség megváltására törő nagy eszmék rendszeren a Golgotha keresztutjára juttatják hőseiket.

Keserű vigasztalás, de igaz, hogy az emberiség csak akkor ismerte el legnagyobb jötevőit, csak akkor állított nekik szobrokat, mikor előbb engedte őket éhen veszni, megköveztetni, gyalázatos bitófára huzoltatni.

Csak a lelkes emberben lehet akkora gonoszság és irigység, hogy ártson másnak, a ki neki jót akar, ártson még akkor is, ha neki semmi haszna sincs belőle a káröröm pokoli élvezetén kívül.

A ki próbálta valaha az emberiség szellemi előmenetelének, haladásának ügyét saját kis körében önzetlenül szolgálni: az elmondhatja, hogy számtalanszor félreértették, a legjobb szándékait félremagyarázták, ha a humanizmus nemesebb eszméinek hódolt, azt mondták róla, hogy gyáva és tehetetlen, pedig neki is könnyebb lett volna az Ó-világ módja szerint gorombasággal, nagy hanggal győzni, mint az emberszeretet szelid meggyőzésével rögs keresztutat taposni.

A nemzetek nagy apostola, mikor a keresztre feszített Krisztus tanítását sokáig, nagy buzgósággal hirdette: mintegy dicsekvőleg említi föl, hogy mit aratott:

Háromszor megvesszőztek, egyszer megköveztek, háromszor hajótörést szenvedtem — ugymond — a Krisztus nevéért.

Az emberek nagy tömege óriás mértékű maradisággal van telítve és ez a maradiság csökönyösen ellenáll minden jobb törekvésnek. — Ellenséget lát abban, a ki másként jár el cselekedeteiben, mint a hogy ő szokott. És mivel az emberek nagy többsége hajlandó másokról ros-

szat gondolni akkor is, ha semmi oka sincs rá; gonoszságnak tulajdonítja, a mit nem tud megérteni, azért elkezdődik az összesugás, a rágalom, a gánecoskodás, a nyilt üldözés s a nemesebb eszmék hirdetője csakhamar megtanul keresztutat járni.

Alapos oktatást nyer ennek a latin közmondásnak értelméről: homo homini lupus, a mi körülbelül annyit tesz magyarul: gonosz vadállat a farkas, de az ember tud csak embertársával farkas-módra elbánni

Ezután, ha nem érez magában hősi lelki erőt, ha nem született megváltónak, akkor félreáll a rögs utról és hagyja a világot: hadd forogjon keserű leveben!

Hány derék ember munkáját vesztette így el a társadalom az irigy nyelvek, a gonosz lelkű üldözők miatt.

Mert igen sok derék ember van, a ki nem született arra, hogy világot átalakító hős legyen belőle.

Ahhoz, hogy hős legyen, hogy megváltó legyen, külön hivatás, külön ihlettség kell s ilyen sokszor századok alatt csak egy születik.

Azok között is a legnagyobb, az utolérhetetlen, az egész emberiségnek általános hőse és megváltója Jézus Krisztus.

Csillagászati pontossággal számítja ki a tudomány az ő keresztthalálának évfordulati idejét, hogy minél jobban emléünkbe idézhessük azt a soha el nem feledhető eseményt, a mit a szent iratok olyan megható egyszerűséggel tudnak előadni.

Volt az Istennek egy választott népe, a melyben az egyistenség tiszta eszméje homályosítatlan fényben fenmaradt vagy ha kezdett elhomályosodni az örökkön élő Jehova képe a szí-

vekben, akkor az Isten ihletett emberei rázták föl a népet tunya tobzódásából és bálványimádásából és mindig megújították azt az ígéretet, hogy a választott nép kebeléből születik a Messiás, a kiben az Isten új szövetséget köt az emberrel, a ki az egész emberiséget kivezeti a bálványozás rut büneiből és az egyistenség tiszta eszméivel fölemeli és megváltja.

Ez a megváltó, ez a Krisztus, ez a Messiás akkor jött el, a mikor az emberiség erkölcsileg a legmélyebbre süllyedt, mikor a népek ellefejtették őseik egyszerű erőnyeit, mikor az önzés és élvezet volt az emberi cselekedetek egyedüli rugója, mikor még a választott nép előkelőiben is elhomályosult a Messiás hite, a mikor a hatalmat nem azért viselték, hogy a népet jóra vezessék és boldogítsák, hanem azért, hogy minél több élvezetet szerezhessenek maguknak: az általános elaljasodásnak e korszakában jött a világra a megváltó, a kít Jézusnak neveztek s a kít életében csak a szegények, betegek, elhagyottak és bűnösök tisztelték, mint legnagyobb jótévőjüket és életük tanító mesterét, az előkelők és hatalmasok mindig gánecoskodtak és üldözték őt és azon mesterkedtek, hogy adhassák őt az idegen zsoldosok kezeibe mint lázitót, a ki magát királylyá akarja tenni.

A csel sikerült s az emberek legnagyobb jötevőjét elfogják, megkorbácsolják, kigunyolják, keresztre szögezik . . .

De halála után tűnik ki, hogy az ő tanítása nem emberi koholmány, hanem az Isten ihletése, az Isten lelke volt rajta, mert nemcsak hogy nem szűnt meg, hanem minden népek között elterjedt az új eszme és századok viszontagságai és tévedései után még mindig erőteljesebben hódít.

keletkezett igények következtében jutottak azelőtt nem remélt foglalkozáshoz.

Az elmondottakból levonható, hogy a kisipar bizonyos tereken, bizonyos feltételek mellett versenyezhet a nagyiparral, s azt támogatással új életre lehet kelteni. Az a kérdés tehát, hogy mik azok az eszközök és módok, melyeknek segítségével a kisipar ezen versengésben hathatósan támogathatónk vagyis, mi módon fejleszhetnénk a kisipart. Ezekre iparkodom még a feleletet megadni és pedig most már nem általánosságban, hanem inkább csak a magyar ipari viszonyokat tartva szem előtt.

Felelek pedig nem azzal, amit igen sokan nyomasztó helyzetüktől sarkalva hangoztatnak, védelmet és oltalmat kérnek a nagy tőke fojtogató hatalma ellen azzal, hogy kívánják az iparszabadság megszüntetését s a régi állapotok visszaállítását. Hiszen ez ma már lehetetlen, mert nincsennek meg azok a feltételek, melyek pl. a czéhrendszer alapját képezték; aztán meg most a föltétlen szabadság korában élünk, az után vágyunk. Ki tűrné el pl. ma, hogy csak annyi segédet tartson, amennyit neki a testület megenged, vagy hogy az szabja meg munkája árát. Ez e rendszer nem nekünk való. Nem is ezzel, nem is ily módon lehet a bajon segíteni. Az általánosan a társadalomnak s különösen magának az iparoságnak a feladata, hogy a mi lehetséges és kívánatos, megvalósítsa. Mi az állam feladata az iparfejlesztés érdekében? Legfontosabb az, hogy az iparost mindazon technikai és kereskedelmi ismeretek birtokába juttassa, melyek képessé teszik őt a létért folytatott győzelmes küzdelemre. Támogassa és szaporítsa az ipariskolákat, mert az iparfejlesztés leghatalmasabb eszköze az iskolázás. A nálunk nemrégiben megindult iparpártolási mozgalom igen sok szép eszmét hozott felszínre, de a legfontosabbat még keveset boncolgatták. Ez az értelmes és jó munkás, valamint mester nevelés kérdése. Alulról kell kezdeni a munkát. Az iskolázást a legelemből alapon kell kezdeni. Minden iparágban a vándortanítással és jó tanműhelyek berendezésével kell kezdeni, hol főleg csak a praktikus kiképzés történne. A jobb tanulók, kik értelmességükkel kitűntek, tovább képzendők ösztöndíjak segítségével, melyet nemcsak az állam, hanem a nagykereskedők, gyárosok és társadalom ad össze, miként a külföldön. Az ilyen munkásanyagból bizonyára több olyan fog kikerülni, kik értelmiségükkel, ügyességükkel fogva legjobban alkalmazhatók mint művezetők vagy mint önálló józan mestereberek. Az ilyeneket aztán segíteni kell tettel, tanácsal s anyagi támogatással is rá-

TÁRCZA.

Husvét ünnepén . . .

Arany fényben, arany sugárban,
Völgyet, halmot illetve lágyan,
Kies tavasz itt vagy megint.
Erdő, mező kihajt, ki bokra,
Életet a nemrég romokra
Aranyos nap sugára hint.

Erdőt, mezőt dalos lágy szellő
Érint, dús, illatot lehellő
Virány nő, itt s ott egyaránt.
Hívó, édes hangokat adva,
Fent a kéklő szellős magasba
Vidám, dalos pacsirta szánt.

Szabadba kint, kint a tavasznak
Fényén, holott úgy hívogatnak
Erdő, mező, árnyas berek:
Bolyongok, ébren álmodozva,
Virány köszönt, dal a magasba.
Rám hullanak a levelek.

Álmodozom; lelkem a fényben
Kéjjel merül, — hozzám a légen
Távol harangszó jut hat, el.
Tavasz szellő hoz hangra hangot,
Oly ünnepélyesek e hangok.
Az érzés mely nyomukba kel.

Ünnepélyes, ünnepre hangzó,
Maga az a távol harangszó
Áradva mely száll szerte-szét:
A mélységnek, a magasságnak,
Ünnepet hirdet a világnak.
A feltámadás ünnepét.

Álmodozom, ha míg meghatna
Az ünnep, a fény, gondolatba
Idők s időknön szallok át.
Át, századokon, mik temetve,
Feltűnni látom képzeletbe
Az ősi, szent tragoédiát.

Nagy drámáját a megváltásnak.
A hit alkotta Messiasnak;
S hol nagy művét bevégező

Sötét halmát a Golgotának,
Sötét arcát a szűz anyának,
Fátylát ki könnyel öntözé.

Majd látom a sirt tárva, nyitva,
Sugárzó lénytől beragyogva,
Reá mely égből áradott.
Hallom hangját az angyaloknak,
Mint akkordját egy dicsőhimnusnak:
„Nincs itt az Ur, feltámadott!”

Hallom, hallom, — s hálaadással
Lelkembe; hű, buzgó fohászszal
Ajkamon, mit hit ihlete,
Mondom: üdv neked! megváltásnak,
Győzelemnek, feltámadásnak
Magasztos és szent ünnepe!

Borsody Béla.

Az iparfejlődés története.

Írta s a rimaszombati „Polgári Olvasókör”-ben 1904. február 21-én felolvasta: KOMÁROMY GÉZA.

(Folytatás.)

Mindennek alapja pedig azon ellenállásban keresendő, amely az emberi lélekben a gép érzéstelen munkája ellen irányul. Valami különös tisztelet veszi körül a kézi munkát. Egészen más hangulatot kelt, ha azt mondják: házi szalámi, házi tarhonya, mintha az valami első gőz-szalámi vagy tarhonya gyárból kerül ki. Ez a különös tisztelet az az emberi vágy, hogy nemcsak művészi tárgyokban, hanem közönséges használatra szánt tárgyakban is keresi az egyénit, a művészi, emeli az ipart s annak különösen azon ágait, melyekben az egyéni izlés s a művészi erő érvényesülhet. E két téren tehát a kisipar nem lehet félteni a nagyipartól s bizonyos eredmény már is észlelhető több tekintetben. Így pl. az építő iparban a gipsz- és stuk-éktítmények olesóságuknál fogva meglepetést keltettek eddig. Mostanában egy előkelő ház építésénél köböl faragott éktítményeket ohajtanak, a tapéták helyébe festett falak lépnek; a tömegben előállított butodarabok sem igen kellenek már ma. Igazi uri lakásban a butor ma már tervezett rajz után, direkt a megrendelő számára készül. Hasonló haladás észlelhető az üveg-festészet, vasipar, női kézimunka stb. terén. Általában a mulakatos, műasztalos, dekoratív-festő, minta-rajzoló, ötvös, ékszerész stb. stb. műipar és iparosok az ujabban

Es ne higyjük, hogy két ezredév lezajlása elavulttá tette ezt az eszmét!

Uj az ma is, arra hivatkozik ma is mindenki, a ki az emberiség közt a humanizmus, a nemesebb eszmék haladását hirdeti és új eszmék kimeríthetetlen forrása lesz az az idők végeztéig.

A Golgotha után a megdicsőülés, a halál után a föltámadás.

Mert Krisztus halottaiból föltámadván többé meg nem hal, a halál rajta többé nem uralkodik.

Ezt már nem a történelem mondja, ez a vallás sejtelmes vigasztaló szava. —h.z.—

Vármegyénk egészségügye.

Gömörvármegye múlt évi közegészségi viszonyairól dr. Meskó Miklós vármegyei tisztifőorvos terjedelmes, nagy gonddal és szakértelemmel összeállított jelentést terjesztett be a közigazgatási bizottsághoz, mely legutóbbi ülésén tudomásul vette a következő jelentést:

Tekintetes közigazgatási bizottság!

Mivel a törvény értelmében ide havonként betegjesztési szokott jelentéseim, az egyes egészségügyi tényezőket, csupán a bennök időszakonként felmerült változások és intézkedésekhez képest ölelik fel, tehát azok valamennyijére kellő áttekintést nem nyújtanak van szerencsém a vármegye 1903. évi egészségügyi viszonyairól, a lefolyt egész évről rendelkezésemre állott adatok összefoglalásával, külön évi jelentésben is beszámolni.

A közegészségi állapot vármegyénkben 1903-ban egyrészt az országiszerte uralgott járványos betegségeknek nálunk is észlelt tömeges fellépése és az ezek következtében történt nagyobb mérvű halálozás folytán, másrészt pedig a születések számának csökkenése miatt, az előző évekhez viszonyítva, kedvezőtlennek alakult.

A születések apadásá — sajnos — csak folytatását képezi azokat következetesen fogó irányzatnak, mely e tekintetben nemcsak vármegyénkben, de az egész ország területén évek óta észlelhető, s nagyrészt épen a családfenntartók egyre tartó tömeges kivándorlásának tulajdonítható.

Míg ugyanis Gömörvármegyében az élve születések száma 1900. évben 6775, 1901-ben 6471 és 1902-ben 6386 volt, az 1903-ik évben csak 6258 élő gyermek született, mi az 1000 lélekre eső arányszám előző három évi átlagához képest 1-7 apadást jelent.

Járásonként tüntette fel az élveszületések számát, azt tapasztaljuk, hogy a vármegye 34-1% átlag arányszámát meghaladta:

a garamvölgyi járás	39.7
a rimaszombati "	37.7 és
a rozsnyói "	35.4
pro mille élve születéssel, ellenben	
a nagyrocei járás	33.0
a tornallyai "	32.4
a rimaszécsi "	31.4, továbbá
Rimaszombat r. t. város	31.7
Dobsina " "	31.1
Rozsnyó " "	30.4
Jolsva " "	28.4 és
Nagyroce " "	26.0
pro mille élveszületéssel az átlagon alul maradtak	
Halva születés a lefolyt évben 140 fordult elő.	

birni kis üzemük nagyobbitására, modernizálására, s a mennyire csak lehetséges, szállításokkal és kedvezményekkel felkarolni.

Az így megteremtett szerény alapokat kell aztán erősíteni, fejleszteni s úgy tovább építeni. Arra gondolkodunk, hogy az ugynevezett középiparra kell a legnagyobb figyelmet fordítani s azt különösen támogatni, mert ebből teremthető meg legbiztosabban a nagyipar. Ezt a középipart tartom én azon biztató tartaléknak, melyből a magyar ipar lassan de biztosan, ki fog fejlődni. Ez volna a módja a jövő magyar gyáripár megalkotásának és nem pedig az, hogy az állam nagyméretű gyárak ex abrupto felállításához nyújt segédkezett. A sok közül mindjárt felemlíték egy példát, amely még inkább megerősített azon hitemben, hogy bizony messzebb tartanánk most, ha a nagyiparra fordított anyagi áldozatot, fáradságot és kedvezményt a kis és középiparnak szánta volna az állam. A zsolnai posztógyár történetét olvastam s abból — de meg másból is — vontam le ezt a tanulságot. — Tagadhatatlan, hogy e gyár felállítása élet-szükség volt. Hisz tudjuk, hogy Ausztriától való gazdasági függőségünknek az is egyik szörnyű oldala, hogy egész Magyarország Ausztria posztóiparának adózik, kivéve a legvagyonosabb osztályt, mert annak angol posztó kell. A gyáralapítást Baross Gábor tette le egy előkelő brünniczég kezébe, amely öt különböző gyár felett rendelkezett Magyarországon. A kormány a gyárat azután is támogatta, biztosította számára az állami szállítások nagy részét. És mi következett! Az ilyen szépen megindult gyárnak a kezdet nehézségeivel elkeseredett harcot kellett folytatni s e harcznak maga az alapító cég is áldozatává lett, mert a kezdet küzdelmeit nem bírta tovább. Tiszta véletlen, hogy a gyár egy hatalmas pénzcsoport kezébe került s így ma is virágzik és fejlődik. — De gyakran megismétlődött már ez a példa, s ezek mind azt mutatják, hogy a nagy gyárak, melyek anyagi támogatással, tetemes pénzbüszveccsel és kedvezményekkel úgy létesültek, hogy nem kisebb üzemből fejlődött az nagyméretű gyár természetes uton gyárrá, hanem miként Minerva ugrott ki Jupiter fejéből, — igen kevés kivétellel bizonyultak életképesnek. Nem is beszélünk a csalárd alapításokról, melyek állami szubvenzióra spekuláltak, hanem azon alapításokról, melyek elegendő tőke, szakértelem és munkásanyag nélkül mentek neki a gyáralapítás végtelenül nehéz munkájának. Ézért mondom, hogy a középipar az a reményteljes alap, mely megalkothatja a jövő magyar gyáripárt is. Hiszem, hogy nincs is messze a megoldás, mert hiszen a technikai tudomány most már sokkal többet foglalkozik a gazdaságos kis motorok szerkesztésével. És ha eljött az az időpont, mikor a kisiparosnak olyan hajtóerőt nyújthat a technika, mely neki olyan olcsóba kerül mint a nagyiparosnak, akkor a

A születések számának csökkenésével szemben, sajnos halálozás tekintetében, mennyiben a kórházakban elhalt idegen illetőségűek leszámításával, vármegyénk területén 5356 egyén halt el, tetemes növekedés mutatkozik, úgy, hogy az 1000 lélekre eső halálozási arányszám, az előző három év átlagához képest 25.1-ről — 29.1-re emelkedett, tehát oly kedvezőtlennek vált, milyen csak az abnormis 1898-ik évben volt. — E körülmény egyedül a fertőző betegségek folytán halálozás csaknem 40%-nyi növekedésének tudandó be, mert míg 1900-ban 1049, 1901-ben 998 és 1902-ben 1123 egyén halt el ragályos betegségekben, az ezek következtében előfordult halálesetek száma az 1903-ik évben 1746-ra szökött fel.

Nem fertőző betegségekből 3610 egyén halt el. Legrosszabbak voltak a viszonyok halálozás tekintetében a garamvölgyi — és legkedvezőbbek a rozsnyói járásban. — Az 1000 lélekre eső halálozási arányszám ugyanis, az egyes járások- és r. t. városokban következőképp alakult:

A garamvölgyi járásban	36.3
a rimaszombati "	33.6
a rimaszécsi "	29.2
a tornallyai "	26.8
a nagyrocei "	26.1
a rozsnyói "	22.5 továbbá
Rimaszombat r. t. városban	30.2
Dobsina " "	28.1
Nagyroce " "	26.0
Jolsva " "	25.7
Rozsnyó " "	24.6

pro mille volt a halálozás.

A közegészségügy javítását célzó sikeres intézkedések életbeültetése szempontjából, felette fontos annak ismerete, hogy mely betegségek, mely mérvben okoznak halálozást, s e feladatot a halálokok statisztikája lenne bivatva szolgálni. — Minthogy azonban a halottvizsgálatot vármegyénk 267 községében nem orvos-halottkém teljesíti, e tekintetben csak igen hiányos adatok állnak rendelkezésünkre. Hogy a nem orvos-halottkémek által szolgáltatott adatok megbízhatatlanságát némileg illusztráljam, csupán egy konkrét esetet kívánok felhozni. A klenőci halottkém ugyanis a lefolyt évről 50 kanyaró halálozást tüntet fel, mi az ott előfordult halálesetek 26%-át tenné ki.

Eltekintve attól, hogy a kanyaró a vármegye összhálalozásának csak 2.8%-nál képezett halál-okot és igen súlyos jellegű kanyaró-járványoknál is, az abban megbetegedtek legfeljebb 10%-a hal el, nevezett halottkém adatai szerint a körörmes által Klenőczről bejelentett 98 kanyaró eset több mint 50%-a lett volna halálos kimenetelű, mi egyenesen lehetetlen.

De kitűnik a jelenlegi halottkémelési rendszer megbízhatatlansága abból is, hogy ott is, hol a járványok kellő szigorral ellenőriztetek, tehát az orvosoknak — néhány eltitkolt eset kivételével — minden megbetegedéstről tudomással kellett birniok, az ezek által bejelentett és a halottkémek által kimutatott, fertőző betegségekből elhaltak száma között, gyakran 40—50%-sőt ennél is is nagyobb különbséget mutatkozik.

Innen magyarázható meg azután, hogy a fertőző betegségek mint halálokok oly nagy számmal szerepelnek és az összhálalozás 32.5%-át teszik.

A ragályzó kórok legnagyobb hányadát ezuttal is a tüdővész képezte, mely a lefolyt évben 903, vagyis az előző három évi átlagnál 139-el több emberéletet oltott ki. — A vármegye egyes részeiben okozott pusztítását, mely legnagyobb a nagyrocei- és legkisebb a garamvölgyi járásban volt, következő adatok tüntetik fel:

a nagyrocei járásban 1000 lakos közül	5.7
a rimaszécsi " " " " "	5.3
a tornallyai " " " " "	4.9
a rimaszombati " " " " "	4.9
a rozsnyói " " " " "	4.0
a garamvölgyi " " " " "	3.9
továbbá Jolsva r. t. városban	4.6
Rimaszombat " " " " "	4.5
Dobsina " " " " "	4.3
Rozsnyó " " " " "	4.2
Nagyroce " " " " "	2.7
s így Gömörvármegyében " " " " "	4.8

vagyis az elhaltak 16.9%-a esett a tüdővész áldozatául.

A heveny fertőző betegségek közül, melyek az anyakönyvi adatok szerint 843 esettel, vagyis 15.6%-al szerepelnek a halálokok között, első helyen állott:

a vörheny	388 illetve 7.1,
a kanyaró	161 illetve 2.8,
a hökhurut	142 illetve 2.6,
a diphteritis	78 illetve 1.4,
a typhus	64 illetve 1.2

és egyéb fertőző kórok 10 illetve 0.2% halálesettel.

Hogy a köznép mily közönnyel viseltetik egyrészt a fertőző betegségek, másrészt pedig gyermekei egészségé iránt, eelátásul bizonyítja azon körülmény, hogy halálosan végződött 177 vörheny, 80 kanyaró, 123 hökhurut, 52 diphteritis, 55 typhus és 6 egyéb ragályos betegségek eset orvos tudomására nem jutott, tehát gyógykezelés alatt egyáltalán nem állott.

Bejelentett ugyanis az orvosok részéről: 72 községből 1005 vörheny megbetegedés 211 (21.0%) halálesettel.

97 községből 2037 kanyaró megbetegedés 81 (3.9%) halálesettel.

21 községből 487 hökhurut megbetegedés 19 (3.9%) halálesettel.

26 községből 69 ronesoló toroklob megbetegedés 26 (37.6%) halálesettel.

23 községből 70 hasi hagymáz megbetegedés 9 (12.8%) halálesettel.

12 községből 52 egyéb ragályos megbetegedés 4 (7.7%) halálesettel.

Összesen 4120 fertőző megbetegedés 350 (8.4%) halálesettel.

Járványszerűleg uralgott a vörheny 22, a kanyaró 35, a hökhurut 9, a ronesoló toroklob 2 és a hasi hagymáz szintén 2 községben, a többi fertőző községben a ragályzó megbetegedések csak szórványosan fordultak elő.

Súlyos jellegű vörheny járványok voltak a polonkai 28.4, a péterfalai 29.7, a harmaczi 30.3, a paskaházai 37 és a lévárti szintén 37% halálozással. — A dernői diphteritis járványánál 38.1 és a putnoknál 53.8% volt a halálozás.

Minthogy az egészséges életműködés fokmérőjéül nem külön-külön a születések és halálozások alakulása, hanem a kettő közötti különbözet: a természetes szaporodás szolgál, nem lesz érdektelen, ha ezt nem csak a vármegye egész területére nézve, hanem járás — illetve r. t. városokként is feltüntetem. Megjegyzem azonban, hogy a mennyiben a születési szám alacsony voltán kívül, azon városok szaporodási viszonyait, melyekben kórházak vannak, az idegen illetőségűek halálozása kedvezőtlennek teszi, Rimaszombati és Rozsnyó városok halálozási és szaporodási arányszámának feltüntetésénél, a kórházakban elhalt idegen illetőségűeket figyelmen kívül hagytam.

E szerint legkedvezőbb alakultak a természetes szaporodási viszonyok a rozsnyói járásban s legrosszab-

ban a nagyrocei járásban. Mint ahogy órákig el tudjuk hallgatni a mi hol bús, hol vidám magyar nótáinkat s nem adjuk oda a világ zeneirodalmának minden gyöngyért sem, oly ragaszkodással kell viseltetnünk a magyar munka minden termékeért. Ha tisztában vagyunk azzal, hogy a magyar ipar fejlődése nagy nemzeti érdek, tisztában kell lennünk azzal is, hogy az iparpártolás mindenkire nézve elengedhetetlen kötelesség.

De a társadalomra még egy másik feladat is hárul az iparfejlesztés érdekében. Ez pedig az, hogy tömegesen lépjen a küzdők sorába Hátra maradásunknak úgy ipari mint kereskedelmi téren az is egyik oka, hogy mint kiválóan mezőgazdasági állam, nem tudunk kilépni az eddigi keretből és nálunk még mindig a földbirtokos az ur! Ezért nem találkozik földbirtokos, aki valamelyik fiát iparosnak vagy kereskedőnek nevelné, mint az Németországban vagy Angliában a mindennapi dolgok közé tartozik. A mai iskolából kikerülő ifjuság tulnyomó részének az az ambíciója, hogy hivatalba jusson, s nyugdíjképes hivatalnok legyen. Nézzünk be csak pl. a miniszteriumokba: Mindenikben vagy 20 jogász, ki mint díjtalan gyakornok várja — sértés nélkül legyen mondva — a számlajortján az előléptetést, míg 30 éves korára kap annyit, hogy — valahogy megél. Ilyen korban, ha iparos vagy kereskedő lesz, már mint a maga gazdája független ur lehetne s kivívhatná magának polgártársai tiszteletét és becsülését. Amíg nálunk az intelligens és vagyonos családok fiai meg nem értik azt, hogy ha tudással, tehetséggel és ambícióval lépnek az ipari vagy kereskedelmi pályára, vagy bármely más commercialis pályára, milyen fényes tér és jövő nyílik meg előttük, viszonyítva a czitra nyomorúsága hivatalnokságához, addig ezen a téren nehezen állhat be a javulás.

Hátra van még, hogy beszéljek arról, hogy az iparosságnak mi a feladata egy a maga, mint a magyar ipar érdekében, illetőleg mit kíván még tőle a haza? Első sorban is azt, hogy az iparos bizonyos szeretettel, vonzódással csüngjön iparán, becsülje a saját mesterségét, ambícióval csinálja minden darabját. Nem elég az, hogy az iparos, vegyük pl. a szabót, csak egyszerűen megtanulja mesterségét, hogy megtudja varrni a ruhadarabot, hanem elkerülhetetlenül szükséges, hogy jó izlése legyen, amely a szövet szinétől kezdve a divat-formáig minden körülményre figyelemmel van, hogy minden darab, mely kezéből kikerül, tetszetős, formás, esinos, szép legyen, szóval szükséges, hogy az iparosnak jó izlése legyen. Ezt kell tehát elsősorban elsajátítani. Ennek pedig fontos tényezője a rajztanulás, mert ez különös érzéket nevel a szép formák és az arányosság észrevétele, felismerése és alkalmazása céljaira. Másik fontos kellék, hogy az iparos szívesen tanuljon olyan dolgokat, minő a számtan, földrajz, természetrajz, amelyek ismeretkörét tágitják

bak voltak Nagyrőce r. t. városban. Számokban kifejezve:

A rozsnyói járásban	12,8,
a nagyőrcei járásban	6,2,
a tornallai járásban	5,5,
a rimaszombati járásban	4,2,
a garamvölgyi járásban	3,4,
a rimaszécsi járásban	2,2.
Továbbá Rozsnyó r. t. városban	5,8,
Dobsina r. t. városban	3,0,
Jolsva r. t. városban	2,7,
Rimaszombat r. t. városban	1,7,
Nagyrőce r. t. városban	0,0.

Az egész vármegyében pedig összesen 902, vagyis 4,9 pro mille volt a természetes szaporodás, mi az előző három évi átlaghoz képest 5,4% apadást jelent.

Az egészségügyi szolgálatot vármegyénk területén a lefolyt évben 43 orvostudor és 3 sebész teljesítette, tehát 1 orvostudorral kevesebb mint 1902. évben. Ezek közül 40 orvostudor és 2 sebész: 1 tiszti főorvos, 5 járási, 5 városi, 3 községi és 21 kórorvos, továbbá 5 kórházi, 7 bányamű, 9 uradalmi, 10 társzláda, 11 pályatorvosi, 9 betegsegélyező-pénztári és 5 egyéb, összesen 91 orvosi állást töltött be 106582 korona javadalmazással, melyből 1 állásra átlag 1171, egy orvosra pedig 2537 korona esik. — Az állandó alkalmazásban volt orvosokon kívül 3 orvostudor és 1 sebész mint gyakorló orvos és Csizben a fürdő idény alatt 2 budapesti orvos fürdőorvosként működött.

A hivatalos orvosi állások közül a nagyőrcei és rimaszécsi járási, továbbá nagyőrcei kórorvosi, helyettesel voltak betöltve.

Az orvosok számát az össznépszerűséghez viszonyítva, 3982 lélekre esnek 1 orvos, de az elosztás olyannyira aránytalan, hogy míg a rendezett tanácsú városokban átlag 1024, a járásokban csak 6266 lakosra jut 1 orvos.

Örvendetes javulás volt észlelhető a babaügy terén, melynek fejlődését, egyrészt a m. kir. belügyminiszter által okleveles bábák kiképzésére engedélyezett ösztöndíjak, másrészt pedig a Rimaszombati létesített II-odrendű bábaiskola, mozdították elő hathatósan.

A lefolyt évben 3 község lett okleveles és 18 másodrendű képesítést nyert bábával ellátva, s ennél fogva az okleveles bábák száma az 5 r. t. városban és 27 községben 61-re, a rimaszombati bábatanfolyamot végzeteké pedig 59 községben 59-re szaporodott.

A 6 real. — 13 személyjogu — és 1 fiók gyógyszerárban 20 gyógytárt önállóan kezelő okleveles gyógyszerész, 7 okleveles és 6 nem okleveles segéd, továbbá 7 gyakornok működött. A 2 házi és 2 kezi gyógytárt orvosok kezelték.

A legrosszabb viszonyok mutatkoztak a halottkémlés terén, melynek elmaradottságát tanúsítja azon körülmény, hogy az 5 r. t. városban kívül csak 8 községben működött orvos halottkém, a többi 267 községben pedig még olyanokban is, mint Putnok, Tornallya, Helya, Kokova és Klenócz, a halottvizsgálatot képesített vagy éppen képesítés nélküli halottkém teljesítette.

A vármegye területén levő két nyilvános kórházak közül: a rimaszombati vm. közkórházban 1902. évről maradt 138 és 1903. évben felvett 1282, összesen 1420 egyén ápolatott 43358 ápolási napon. Ebből gyógyult 919, javult 192, gyógyulatlanul elbocsátott 67 és meghalt 127, tehát ápolás alatt maradt az év végén 115 beteg.

A rozsnyói dr. Kósa-Schopper-léle nyilván. jell. kórházban ápolást nyert, 1902-ről maradt 72 és 1903-ban felvett 630, összesen 702 beteg 23214 ápolási napon;

és öregbitik s egyszersmint izlését fejlesztik. Azok az ismeretek, miket a tanuló az iparos tanonciskolában hall és elsajátít, csak látszólag nincsennek szoros összefüggésben az ő iparával, végeredményében azonban az által, hogy izlését, szellemi tartalmát növelik, fokról-fokra képebbé teszik őket munkájuk végzésére, hivatásuk betöltésére, tehát keresetkeppességüket fokozzák. — Arra nézve pedig, hogy amikor így az ipart fejlesztik, a maguk helyzetén is javítanak a körülményekhez képest, hathatósabb és alkalmasabb módot nem is tudok említeni, mint azt, hogy egyesüljenek, tömörüljenek, szervezkedjenek. Hatalmas erő az az egyesülés, mely, ha nem szoríthatja is ki még egyelőre a külföldi termékeket, de a behozatalt csökkentheti s így a testületek magoknak tarthatnak meg azon milliókat, mik a külföldre vándorolnak. Tudjuk azt, hogy hazánkban a legfőbb ipari cikkek közül nem készítenek elegendőt s e hiányt a külföldről hozott, szállítással és vámokkal megdrágított ipari termékekkel kell pótolnunk. Itt van pl. hazánkban a cipő, az szirma s általában a bőrművi anyagok forgalmának igen nagy jelentősége. Ez az iparág még nem régen is igen virágzó kisipari ág volt, mely számos iparosnak biztosított jólétet, míg most a külföldi behozatal mellett e kisipar munkásai rosszabb sorsra jutottak. Ma olyan a helyzet, hogy a behozatal 9 szer nagyobb a kivitelnél. 18 millió korona a behozatal, míg a kivitel alig több 2 milliónál. Tehát mintegy 16 millió korona értékű cipőanyag az, amelynek piacza van még hazánkban. Vagy óriási tere van pl. a férfi és női ruhagyártásnak, vagyis a szabósnak. Csupán ruhákért 30 millió korona vándorol ki. A magyar előkelő asszonyok nagyon sok ruhát készíttetnek a külföldön, a középosztálybeliek pedig sokat vesznek itthon kész ruhát, ami nem Magyarországon készült. Ezt a férfi és női ruhafélékben tapasztalt beözönlést csak úgy lehet megakadályozni, ha a szabók szövetkezeteket, ipartelepeket létesítenének, amelyek egyes községek és vidékek egész szükségletet ellátják a szükséges ruhafélékkel. Így kell tenni más iparágul is, mert hiszen csak így, ezen a módon, egyesült erővel lehet megvédeni az iparosság jogos érdekeit. Mindezek persze nem olyan könnyen, máról holnapra megvalósítható kérdések, de ha utána látunk, s mindenki tesz egy-egy lépést előre, sok szép iparágat, melyeknek ebben az országban jövőjük van, hatalmasan ki lehetne fejleszteni. Ne a multba vágyakozzanak hát a mi iparosaink, a mi már ugyanis lehetetlen, hanem nyílt szemekkel, bátran nézzenek a jelenbe és a jövőbe. Tanulják ki a jelen lényegét és igényeit. Szorgalom, becsületesség s jó erkölcsök vezessék nehéz munkájukban, akkor aztán ki fog derülni a jövő. Adja is az Isten!

gyógyult 391, javult 132, gyógyulatlanul bocsátott el 46 és meghalt 62, ápolás alatt maradt 71 beteg.

A Blum pelszúci „hülyék és elmeügyengék” intézetében a lefolyt év folyamán 63 egyén nyert ápolást.

A vármegye gyógyfürdőinek vendégforgalma az előző évhez képest némi emelkedést tüntet fel. Legnagyobb volt Csizben, hol a gyógyulást kereső állandó vendégek száma 1361-re növekedett. — Várgedén 205 volt a vendégforgalom, a rozsnyói, levárti- és nagyőrcei fürdőkben azonban a 100-at nem érte el.

A védhímlő oltást a vármegye 28 oltó kerületében 27 oltóorvos teljesítette. — 12151 összeirt oltásra kötelezettből sikerrel először oltatott 5633, újraoltatott 5705, összesen 11338 és sikertelenül 14 egyén vagyis az összes oltottak 0.12% -a. — Nem lett oltva betegség miatt 306, meg nem jelenés miatt 260, időközben meghalt és elköltözött 233 egyén.

A trachoma elleni védekezés céljából, az ellenőrző szemvizsgálatok az iskolákban május és október hónapokban, egyebütt pedig a szükséghez képest az év folyamán többször is, összesen 29762 egyéneket ejtettek meg s ez alkalommal Ratkólehotan, Rónapatakon, Babaluskán, Felső-Pokorágyon, Deresk és Zádorfalván 1—1 trachomas egyén találtatott, kik közül e betegséget négyen Amerikában, ketten pedig az Alföldön szerezték, és annak fertőző voltahoz képest részint kórházban, részint házilag kezeltettek.

Vesztett eb marás 13 községben, 27 esetben fordult elő, 1 halálozással.

Végül röviden meg kell emlékezni az egészségügy érdekében történt hatósági — illetve orvosrendőri intézkedésekről.

A ragályzó kórok kiterjedt és tömeges fellépése, de különösen a vörhenyek helyenként észlelt súlyos jellege, rendkívüli óvrendszabályok alkalmazását és négy rendezett tanácsú város, valamint 20 község iskoláinak rövidebb-hosszabb időre való bezárását tette szükségessé.

Az elrendelt óvrendszabályok a fertőzött községekben közre hirdettek lettek, s azoknak lehetőleg pontos végrehajtása, valamint a zárva volt iskolák és fertőzött lakások kellő fertőtlenítése, a hatósági orvosok által mindenütt ellenőriztetett.

A képesített bábakkal már ellátott községekben, községi babaállások rendszeresítettek és ezeknek javadalmazása a „baba tartásról” szóló vm. szabályrendelet 5. és 6. §-ainak megfelelően megállapított.

A gyermekekre való felügyelet átlag 189. az év folyamán Rimaszombatban felállított állami gyermekmenhely által 42 községben elhelyezett lelenz felett gyakoroltatott.

A több község iskolájában talált zsufoltság s egyéb hiányok megszüntetése iránt a szükséges lépések megtéttettek.

A vármegye 24 gyógytárát a főorvos személyesen megvizsgálta és rendben találta.

Az összes gyárak egészségügyi viszonyait az illető járási — illetve városi tiszti orvosok, az évfolyamán két ízben megvizsgálták s a tapasztaltakról felvett jegyzőkönyveket a tiszti főorvoshoz beterjesztették.

Egészségrendőri vizsgálatok alkalmával élelmi szerek 93 és italok 35 esetben foglaltattak le, illetve koboztattak el.

A szikviz gyártás ellenőrzéséből kifolyólag, Rimaszécsen a szikvizgyártás tisztátalan kezelés miatt betiltatott.

Rendőri boncsolás 21 esetben végeztetett.

Végül orvosrendőri felügyelet alatt álló bárczás kéjné 8 községben átlag 17 tartózkodott, kik közül a mindenütt hetenként egyszer megejtett orvosi vizsgálat alkalmával 6 bujakórosnak találtatván, kórházba szállítatott.

Rimaszombatban, 1904. évi márczius 14-én.

Dr. Meskó Miklós, vm. tiszti főorvos

CSARNOK.

Gyomorbajosok gyógyítása.

I.

Mark Twain után angolból Dr. GLATTER BÉLA.

Az intézet neve Hochberghaus. Csehországban van egy napi járóföldre Bécsből s Ausztriában lévő, magától értetődik, hogy — gyógyhely. Egész Ausztria gyógyhelyekből áll, az egész világot egészséggel látja el; minden víze gyógyvíz, melyet ledugaszolva küldenek a föld minden részébe; a belyűlöttek maguk sört isznak. Ez valószínűleg csak önfeláldozásból van így, — de mely idegen megkóstolta egyszer a bécsi sört, — egész más-ként magyarázza ezt az önfeláldozást. Különösen a pilseni sörrel áll ez, a mit az első kerület egy homályos sikátorában levő szűk pinczében lehet kapni, — a pincze nevét már elfelejtettem, de igen könnyű rá akadni: az ember először felkeresi a görög templomot s mikor ott van, jobbra a legközelebbi háza van a sörház. Távól van minden üzlettel és zajtól; itt mindig vasárnap van. Két szobája van alacsony mennyezettel, a mit erős iver tartanak; az iver és a mennyezet fehérre meszelték. Miskülönbön bátran beillenének a bastill celláinak. A butortat egyszerű és oleós, sehol semmi dísz; mégis az önfeláldozó uraknak menyország az a hely, mert a söre az páratlan, nincs hozzá hasonló az egész világon. Az első szobában 10—15 nőt és férfit láthatni, a másikban pedig egy tucatz tabornokot és nagykövetet. Lakhatik az ember hónapokig Bécsben, még sem hallja híret ennek a helynek, de ha egyszer oda ment, azután is odajár.

De hát mindez mellékes — ezt pusztán az élvezett jó iránti hálából említem meg — az egésznek semmi köze tárgyambhoz; az én tárgyam most az egészségügy. Minden beteg embernek Bécsben kéne laknia és innen mint központból kirándulnia időnkint oda, a hova szükségeltetik. Így Marienbadba, ha valaki hájából akar leadni egy kicsit; egy ugrás Karlsbad, ha szabadulni akar a köszvénytől, egy ugrás Kaltenleutgeben, a hol hidegvizkurával, még a betegség maradványait is elmulaszt-hatja. Ez olyan világos dolog — Olyan közel vannak ezek a helvek Bécshez, hogy egy 12 hüvelyes puskával Bécsből le lehet az ember Kaltenleutgebenben egy bicuit et. A nap bármely órájában ki lehet rándulni; az ember tüneményesen lassu vonatokkal egy órán belül felelerélheti a város tikkasztó melegét fásított ligetekkel,

árnyas erdei utakkal, enyhén hűvös levegővel, madarak dalával, paradicsomi csenddel és nyugalommal.

Nagyon sok ilyen gyógyhely van itt az ember szolgálatára; kedves hely mind. Bécs maga szép hegyekkel van körülvéve, melyeket itt-ott tarkít egy-egy tó vagy erdő; tényleg alig van város, melynek ilyen szerencsés tekvése volna.

A mint már előbb említettem, itt bőviben vannak a gyógyhelyeknek. Ilyen Hochberghaus is. Sürün befásított domb tetején áll magánosan egy nagy épület. — Etvágya javító-intézet a neve; a kik elvesztették az etvágyukat, ide járnak, hogy visszanyerjék. Mihelyt megérkeztem, rögtön Hamberger tanár fogadósobájába vezettek s a tanár kikerdezett:

— Most hat óra, mikor evett utoljára?

— Kilenz óraker.

— Mit evett?

— Majdnem semmit.

— Mi volt az asztalon?

— A szokásos ételek.

— Szeletek, csirke, főzelék stb.?

— Igen, de ne folytassa, — mert nem bírom ki.

— Utálja ezeket?

— Oh, igen. Bár sohase hallanék ezek felől semmit.

— Hát már csupán az ételek látása is annyira felizgatja Önt? Igen?

— Sőt mi több, émeiyit.

Az orvos gondolkozott egy darabig, aztán elővett egy étlapot és lassan végignézte

— Azt hiszem — szólt — minden itt van, a mit Önnek szabad enni, válasszon belőle.

Belenéztem az étlapba, — de mintha gyomron rugtak volna. Minden étlap közt, a mit csak valaha ki-gondoltak, ez volt a legborzasztóbb. Legfelül volt: „nyu-lós, félig sült, soká állott paczal, foghagymával körözve”; a közepe felé: „fiatal macska; öreg macska; elesigázott macska”; alul pedig: „matrózbakancs, fagygyuval puhitva — nyersen.” Az étlap többi része is olyan ételekkel volt kitöltve, a miket még a cannibalgyomor sem vesz be.

Igy szóltam:

— Doktor ur, nem szép Öntől, hogy gunyt üz ilyen komoly bajnál is, a milyen az enyém. Azért jöttem ide, hogy megjőjön az etvágyam, nem pedig, hogy azt a kicsit is, a mi még megmaradt, elveszítsem.

Komolyan ezt felelte:

— Cseppet sem tréfálok. Mért tréfálsz?

— De csak nem lehetem ezeket a szörnyüéseket?

— Miért nem?

Akár igaz, akár tettetett volt, de ezt olyan naivi-tással mondta, hogy az valami csodálatos volt.

— Miért nem? — Mert — higgye el Doktor ur, már hónapok óta alig eszem valami szilárdabbat, mint omlettet és custard-ot. — De az Ön rettenetes ételei . . .

— Oh, majd megbarátkozik velük, mert nagyon jók. Aztán muszáj ezeket enni. Ez itt szabály, még pedig szigorú szabály. Semmi eltérést nem engedhetek meg tőle.

Mosolyogva mondtam:

— Akkor, kedves Doktor uram, hazamegyek.

Sértődötten nézett rám, aztán egész határozottsággal így szólt:

— Tudom biztosan, hogy nem fog engem ezzel megsérteni. En Önt egész bizalommal fogadtam — és Ön nem fog hálátlanul visszaélni bizalmammal. Ez a gyomorgyógymód az én életem. Ha Ön most elme-gy innen ilyen gyenge etvágygyal, mint a milyen most van és kitudódik, azt fogja mondani a világ, hogy az én gyógymódom az Ön esetében nem használt és hogy másnál sem fog használni. — Ön nem fog elmenni, nem fog vele megbántani.

Eleinte mentegődöttem, aztán megígértem, hogy ott maradok.

— Ez helyes; tudtam, hogy Ön nem fog elmenni, mert akkor kivenné családom szájából a kenyeret.

— Hát az Ön családja is ezekkel az ördögnek való eledelkkel él?

— Az én családom? — szemei csodálkozva meredtek rám — persze, hogy nem!

— Persze azok nem. Hát Ön?

— En sem.

— Látom. Elég fura dolog, hogy egy orvos nem használja a saját orvosságát.

— De nekem nincs rá szükségem. Már hat órája annak, hogy Ön uszonnázott, most akar vacsorázni vagy később?

— Nem vagyok éhes, pedig itt volna az ideje és szeretnék is tul lenni rajta, hogy lerázhassam a nyakamról a gondját. Körülbelül ilyen időben szoktam vacsorálni, mert már más orvosok is ajánlották a pontos időben való étkezést. Majd megpróbálok valami nyalánkságot — talán egy ostor összevagdálva jó lesz.

Az orvos kezembe nyomta az odiosus étlapot:

— Tessék választani, vagy tán később?

— Oh kedves doktor ur, vezessen a szobámba, már elfelejtettem az Ön szigorú szabályait.

— Várjon egy kicsit, mielőtt véglegesen határoz, vegye tekintetbe a másik szabályt is. Ha most rendel valamit, rögtön teljesítik parancsát, ha pedig csak később akarna valamit, akkor várhat rám. Egy ételt sem kaphat, a míg én jóvá nem hagyom.

— Helyes, csak tessék megmutatni a szobámat és a szakácsot küldheti felőlem aludni is; nem sietős a dolgom.

Az orvos felvezetett egy csigalépesőn és megmutatta lakosztályomat, mely igen kényelmes és barátságos volt, társalgó-, háló- és fürdőszobából állott.

A homlokzat ablakai messzire nyuló zöld pázsitos területre, völgyekre és erdőszéggel borított meredek dombokra nyíltak, szóval nagyszerű magány volt ez, mentes minden zajongástól. A társalgóban sok polczon még több könyv hevert. Az orvos mikor magamra hagyott így szólt:

— Dohányozzék és olvasson, a mennyi a bőribe fér, igyék olyan vizet a minő tessék. Ha éhes lesz esőn-gessen és rendeljen valamit, én majd megmondom, hogy adják-e vagy nem Figyelmeztetem, az Ön baja igen makacs baj s azt hiszem, hogy az étlap első 14 étele nem elég megfelelő az Ön gyomrának, csak arra kérem, nagyon sokat ne egyék és ne kiabáljon az ételért.

— Ne sokat egyem? Egészen nyugodt lehet felőle. Rajtam biztosan pénzt takarít meg. Egy beteg ember etvágyát ilyen vad ételekkel visszacsalogatni akarai, na igazán örült egy eszme.

Elkeseredettségemben törtem így ki, mert végtelenül bántott, hogy valaki ilyen nyugodtan és hidegen beszéljen ezekről az új orgyilkossági eszközökről. Az orvos nem sértődött, csak szánakozóan nézett végig rajtam; az étlapot éjjeli szekrényemre tette, „hogy mindig kéznél legyen” s így szólt:

— Az Ön esete semmi esetre sem a legkétségbeejtőbb eset azok közül, a miket eddig láttam, azért elég komoly és így erőlyes kezelést igényel s ép azért nagyon meg leszek elégedve, ha Ön egy kis önmegtartóztatást tanusít s mindjárt leugrik a 15-ik számú ételhez s azzal kezdi meg a kúrát.

Ezzel ott hagyott engem s én elkezdtem vetkőzni, mert olyan fáradt voltam mint a kutya s tetejébe nagyon álmos is. Tizenöt órát aludtam egyhuzamban s másnap reggel egészen felgyógyultam ébredtem fel. Bécsi kávé! Ez volt az első gondolatom — ez a fölséges kávéhízi kávé, ami egyszerűen utólrhetetlen különlegesség — a mihez képest minden európai és amerikai kávé csak folyadék alakjába bújtatott szegénység. Csöngettem és megrendeltem, bécsi kenyérről, ezzel a fölséges találmánnyal. A szolgálta az üvegajtón keresztül beszélt, de hát minek mondanam el, hogy mit, ugys tudhatják: az étlapot ajánlotta figyelmembe. Megengedtem neki, hogy távozzék, mert nincs rá többé szükségem.

Fürdő után felöltözököttem és sétálni indultam, de csak az ajtóig juthattam, mert kívülről be volt csukva. Csöngettem, a szolgálta jött és egy új szabályt ismertett meg velem, melynek értelmében a beteg addig el van különítve, (értelmesebben: el van csukva) míg csak első ebédjét el nem fogyasztja.

Még előbb nem volt valami különösen nagy kedvem, hogy kimenjek, de most egészen megváltoztam. Ha az ember be van csukva, akkor vágyódik csak, hogy kimehessen. Elég nehezen ment, hogy agyonüthessem az időt. Délutáni két órákor már 26 óraja mult, hogy semmi se volt a számban. Egyszerre nagyon éhes kezdtem lenni; éreztem, hogy nem csupán éhes vagyok, hanem éhes és még valami nagyot jelentő melléknéval előtte. De még mindig nem voltam elég éhes ahhoz, hogy megnézzem az étlapot.

Valamivel el kellett töltenem az időt. Órákosszám nem is csináltam egyebet, mint füstöltem és olvastam. Csak hogy a könyv mind egyforma tárgy volt: hajótöröttokről szolt, szökevényekről, a kik elpusztultak; bányászokról, kiket a tárna beomlása eltemetett; ostromlott városokról, a hol a népek éhen elpusztultak. Megtaláltam bennök minden olyan borzalmas élel, a mivel az éhez emberek valaha csillapították rettenetes éhségüket. Az első órában émelységet éreztem, később már nem éreztem ezt a hatást. Még később már csettentettem is a nyelvemmel némelyik tühethő ételnél, mintha izlett volna. Mikor már 45 óraja hogy koplaltam, mohón rohantam a csöngettyűhöz s megrendeltem az étlap 2-ik számú ételét, valami gombócfeleséget, trágyaszerű töltelékekkel, a mi caviarból és kátrányból állott.

Visszautasították rendeletemet. A következő tizenöt óra alatt igen gyakran látogattam meg a csöngettyűt s mindig tovább-tovább mentem az étlap számaiban. Mindannyiszor visszautasították. Az ételek iránti előitéletem egymás után győztem le; nagy biztonssággal haladtam előre, míg végre haláltmegvető elszántsággal értem el a 15-ik számhoz; szívem egyre erősebben dobogott, reményem is fokozottan nőtt, hogy végre eledelhez jutok.

Mikor már hatvan óraja elmúlt, hogy étel nem volt a számban, győzelmesen, mint a hadvezér — rendeltem meg a 15-ös számot:

— „Puhára főtt tavaszi csirkét — tojásban, hat tuczatot, meleg legyen és illatos!”

Tizenöt perc múlva asztalomon volt, az orvos jött utána, kezeit meglegedetten dörzsölte. Szinte izgatottan mondta:

— Ez azt a kúra, mi? Tudtam előre, hogy így lesz. Kedves Uram, az én nagyszerű módszerem mindig bevalik, sohasem hagy cserbe. Ön visszanyerte az étvágyát, — tudja Uram, visszanyerte. Tegyen boldoggá és mondja szemembe, hogy visszanyerte!

— Hozzon valamilyen dögöt még, mert még enni akarok.

— Nagyszerű, fölséges, — de én tudtam előre, hogy az én módszerem soh' se csal meg. Hogy izenek a madárkák?

— Nincs ennél pompásabb a világon, pedig én nem szoktam pecsenyét enni. De kérem, ne zavarjon most, — mert igazán most nem használhatom kétfélére is a számát.

— Az orvos így szólt:

A kúra remekül sikerült! Most már nincs semmi aggodalom és veszély. Hagyja ott kérem a csirkéket, szolgálhatok egy beefsteak-kel!

Es jött a beefsteak — sok burgonyával, bécsi kenyérral és kávéval és én olyan ebédet ettem, a mi fölött mindazzal a megpróbáltatással, a mit érte tettem. Azóta mindig a hála könnyeit hullatom a levesembe, — halám az orvost illeti, a ki egy kis józan észet öntött belém, a mit oly sok, nagyon sok évek óta nélkülöztem.

(Folyt. köv.)

Színház.

Végre-valahára a színpártoló egyesület is megalakulóban van. Azaz, hogy megalakulóban van már vagy két esztendeje, de most már bizonyos, hogy megalakult. Nagy dícséret illeti ebben a tárgyban Mezey Kálmán színgazgatót, a ki kitűnő társulatával képes volt a közönség érdeklődését felkelteni és ezáltal a színpártoló egyesület eszméjét népszerűsíteni. Lapunk jövő számában szembeütlőbb helyen fogunk foglalkozni a színpártoló egyesülettel, most csak röviden számolunk be az eddigi lépésekről. A beszercebánya—munkácsi szini kerület vezetősége átküldte városunkhoz a megalakuló gyűlésről felvett jegyzőkönyvet és a beszercebányai színpártoló egyesület alapszabályait, felhíván városunkat is színpártoló egyesület alakítására. A felhívás vizshangra talált és dr. Kovács László polgármester, városunk szinügye iránt érdeklődő vezérférfiainkat értekezletre hívta össze. Ez az értekezlet elhatározta, hogy a színpártoló egyesület megalakítása feltétlenül szükséges és a rimaszombati kaszinót, közelebről annak vigalmi bizottságát látta alkalmasnak arra, hogy a színpártoló egyesület megalakítását keresztül vigye. A dolog tehát most abban a stádiumban van,

hogy a vigalmi bizottság összeül, elfogadja a fent jelzett bizottság által kidolgozott alapszabályokat és a színpártoló egyesületet megalakítja, illetve a megalakításhoz szükséges lépéseket megteszi. Mezey Kálmán színgazgató, a ki ezen az előtervezleten szintén jelen volt, nagyon előnyös és a városra nézve nagyon kedvező feltételekhez kötötte a jövőben városunkban leendő működését, és így valószínű, hogy most már a vállalkozás csakugyan nem fog hajótörést szenvedni.

Mindenestre kívánatos volna minél előbb nyélbe ütni a dolgot, nehogy ismét elaludjunk.

Színészeink vasárnap elbucsztak tőlünk. Alig három heti működés után teljesen meghódították közönségünket. Napról-napra telt ház előtt játszottak, és bátran el lehet mondani, hogy ezt a nagy érdeklődést meg is érdemelték. Az eddigi szintársulatok után igazán csak dícsőséget szereztek a magyar színművészetnek. Az utolsó héten mégis mintha gyengébben mentek volna az előadások, nem volt meg az a precíz összjáték, a mit az eddigi előadásoknál dícséretképpen kiemeltünk. Lehet, hogy az volt annak az oka, hogy a direktor betegsége miatt nem gyakorolhatta a szükséges felügyeletet, vagy pedig az, hogy a társulat több tagja elutazott, de tényleg az utolsó előadások némi kívánni valót hagytak maguk után.

A legjobban érezhetővé volt ez az összjáték hiánya a szerdai és a csütörtöki előadások, az „Aranyvirág” és az „Ornagy ur” előadásánál. Kivált az „Aranyvirág”-ban hallottunk meglehetősen sok hamis hangot. Az egyes előadásokról külön-külön feleslegesnek tartjuk referálni. A közönség allandó érdeklődése a legigazabb kritika, ki kell emelnünk mégis a „Lysistrata” előadását, és ebben is különösen Reviczky Etel pompás játékát és Berczik Margit énekét. Ha sorra vennénk az egyes előadásokat és az egyes szereplőket, akkor külön-külön és együttesen csak jót mondhatnánk róluk, de hagyunk valamit a dícséretből majd a legközelebbi vizontlátásra.

Innen színészeink Salgótarjába mennek, a hol azonban csak husvétkor kezdik meg működésüket.

Hirek és vegyések.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel felkérjük lapunk mindazon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem ujtották avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy ugy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést kiegyenlíteni sziveskedjenek. Tisztelettel

a „GÖMÖR-KISHONT” kiadóhivatala.

Boldog ünnepeket! A küszöbön álló husvétüi ünnepek alkalmából lapunk előfizetőinek és munkatársainak örömteljes, boldog ünnepeket kívánunk!

A „Gömör-Kishont” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Uj magyar nemes. A király Szabó Béla posta- és távíróigazgatónak — városunk jeles szülöttének — és törvényes utódainak nyugalmaztatása alkalmából sok évi buzgó és sikeres szolgálata elismerésül a magyar nemességet díjmentesen adományozta.

Polgármester választás Nagyrőczen. A nagyrőcei polgármester választásról saját kiküldött tudósítónk következőkben számol be: A nagyrőcei képviselőtestületi közgyűlés márczius 26-ikán választotta a város új polgármesterét. Dél előtt 10 órákor nyitotta meg a közgyűlést szép szavakkal Bornemisza László alispán, felhíván a városi képviselőtestület legszebb autonóm jogának gyakorlására. Ezután bizalmi fértiakul Remenyik Deues, dr. Posevitz Albert, dr. Vieszt Károly és Peterman Keresztély, a kandidáló bizottság tagjaivá pedig Tóth Kálmán, Szuhay Zsigmond, Hoznek Gyula és Dedinszky Gyula választattak meg. A jelölt bizottság mind a két pályázót u. m. dr. Mihalik Dezsőt és dr. Stefancsok Károlyt jelölte. Tizenkilenc képviselőtestületi tag névszerinti szavazást kért, a mit az elnöklő alispán a törvény értelmében el is rendelt. A szavazatok beadása után összeszámították és kintűnt, hogy a beadott ötven szavazat közül harmincznegy dr. Mihalik Dezsőre, tizenhat pedig dr. Stefancsok Károlyra esett, tehát dr. Mihalik Dezső tizennyolcz szótöbbséggel Nagyrőce város polgármesterévé választott. Bornemisza László alispán hatatos beszédbé üdvözölte az ujonnan megválasztott polgármestert. Reméli, — ugymond, — hogy a béke és az egyetértés helyre áll, a város egy szép jövőnek néz elébe, és igéri, hogy mint alispán és mint polgár érdeklődéssel fog viseltetni a város iránt. Ezután dr. Mihalik Dezső polgármester letette az esküt és meghatottan válaszolt az alispán beszédjére. A város jól felugott érdekeiben programja első pontjának veszi fel a takarékoságot, de fő kötelességének tüzi a mellett maga elé a város és a polgárság érdekének szem előtt tartását. A haladás feltételének tartja az egy célért válllvetve való működést és a közjó követelményei előtt a magánérdek mellőzését. Végül pár szóval megköszönte az alispán jóindulatát és kérte, hogy a mily szeretettel karolta fel őt tanulmányi pályáján, oly szeretettel és türelemmel legyen nagymestere a közigazgatási pályán is. Ezen szép beszéd elhangzása után a gyűlés az alispán és az ujonnan megválasztott polgármester éltetése közben szétoszlott. A győztes párt öröme és lelkesedése leirhatatlan volt, de a kisebbségben maradt párt is dícsérendő magatartást tanusított, az ugy komolyságának megfelelő módon viselkedett, és egyáltalában nem igyekeztek a város örömmünnepeit megrontani. Ezzel a választással tehát egy tetterős, ambiciózus fiatal ember került Nagy-Rőce élére. Lapunk mindvégig érdeklődéssel kísérté a nagyrőcei viszonyokat, és a város megmagyarosítása körüli törekvészekben a mostan megválasztott új polgármester édesatyjának segédkezett is, azért most is örömmel üdvözöljük az új polgármestert és kívánjuk, hogy sokkal könnyebb viszonyok közt hasonló energiával vigye előbbre a város ügyét, mint a milyennel édesatyja a magyarság szent ügyét a magyarságnak ezen általa megalapított végvárában védelmezte.

Uj igazgató. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Matolcsy Pál okleveles tanítót, — lapunk régi munkatársát — a rimaszombati áll. el. leányiskola igaz-

gatójává nevezte ki. Az összes elemi iskolák eddig egy igazgató vezetése alatt állottak, azonban az összehalmozott igazgatói teendők arra az elhatározásra vezették a gondnokságot, hogy a tanfelügyelőség útján tegyék meg a lépéseket a fiu- és leányiskolák szétválasztására. A tanfelügyelői előterjesztés foganatja lett az, hogy Matolcsy Pál, ki eddig szolgálattételre a tanfelügyelői irodába volt berendelve, a jövő iskolai évtől kezdve különválasztott leányiskola igazgatójává neveztetett ki. E kinevezés városunkban ószinte örömet keltett, mert Matolcsy ugy is mint szakember, ugy is mint társas életünknek egyik legrokonszenvebb tagja, az előléptetést megérdemelte. Több év óta működik az énekkortatás terén a főgimnáziumban s a polgári leányiskolában és különösen ez utóbbi intézetben évről-évre bámulatosan szép eredményeket tudott elérni; az idei márczius 15-iki leányiskolai ünnepélynek is a fénypontját azok a gyönyörű dalok képezték, melyeket az általa betanított leánykar adott elő. Mint tanító, szeretetteljes és humanus modorával nemcsak a szülők rokonszenvét, hanem tanítványainak szeretetét is megnyerte. Előléptetéséhez ószintén gratulálunk.

Bírói vizsga. Dr. Krayzell Miklós helybeli törvényszéki jegyző — mint halljuk — a bírói vizsgát szép sikerrel letette.

Czimmel és jeleggel való fölruházás. A legutóbb megtartott vármegyei bizottsági közgyűlés Benyó József vármegyei központi lajstromozót az irattárnoki czimmel és jeleggel ruházta föl.

Vizsgatétel. Dr. Szalay Pál kir. tanfelügyelő-ségi tollnok e napokban szép sikerrel letette Budapesten a középiskolai tanári szakvizsgát.

Érdekes esküvő. Wlasics Gyula, a volt közoktatásügyi miniszter leányának Margitnak szombaton délelőtt volt esküvője ifj. Szent-Ivány Józseffel, Szent-Ivány József bejei nagybirtokos fiával. A minden tekintetben előkelő esküvő a „Vadászkürt” szálloda és czéla pompásan berendezett termeiben folyt le, ahol előbb az anyakönyvvezető adta össze a fiatal párt, majd Zelenka Pál ág. ev. püspök hozzájuk lelkes beszédet intézve, az egyházi áldást adta rájuk. Utána fényes lakoma volt, melyen a vőlegény és a menyasszony családján kívül dr. Heinrich, a tudományegyetem rektora és más előkelőség vett részt.

Kinevezések. Vármegyénk főispánja Lányi Lajos központi árvaszéki lajstromozót irodatiszté; Vigh József alispáni hivatali irnokot I-ső osztályu irnokká, Gundeltingen Elemér berzéli lakost központi irnokká nevezte ki és az utóbbit az alispáni hivatalhoz osztotta be.

Estély a kath. körben. A helybeli kath. olvasógyűlet április hó 4-én (husvét héttőjén) saját egyleti helyiségében alaptökeje gyarapítására táncmulatsággal egybekötött hangversenyt rendez, melynek műsora következő: 1. A vis-á-vis. Monológ Sebők Zsigmondtól. Előadja: Papucsák Anna k. a. 2. Népdalok. Czimbalmos előadja: Hollosy Anna k. a. 3. Felolvasás. Tartja: Vajda Gyula ur. 4. Erdei áhítat. Kettős. Abt Ferenczről Eneklő: Hollosy Anna k. a. és ifj. Rábely Miklós ur, zongorán kíséri Hagelbauer György ur. 5. A vár és kunyhó. Melodráma. Szöveget írta br. Eötvös József. Szavalja: Rábely Etta k. a., zongorán kíséri: Hagelbauer György ur. 6. a) Alpsi dal. Lehner Frigyes. b) A teher galamb. Yradiertől. Türogató és szarnykürt kettős. Előadja: Ruzitska Istvan ur és Hagelbauer György ur. Kezdeté este 8 órákor. — Felhívjuk közönségünk figyelmét az érdekesnek ígérkező estélyre.

A kik mindenáron énekelni akarnak.

„Tiszolcz városka egyike ama fetsőmagyarországi városoknak — írja a P. H. — a melyekben a panszlavok nagy szerepet játszanak s a melyekből a magyarellenes mozgalmak olykor-olykor kiindulnak. A panszlavok igen sokszor megtettek már, hogy ártatlanok latszó egyesületek czége alatt végeztek politikai műveleteiket, természetesen azért, hogy az államhatalom figyelmét kikerüljék. Ezelőtt huszonöt esztendővel dalardát akartak szervezni, mert — mint mondták — a műenek iránt rajongó szeretettel viseltetnek. Akkor a belügyminiszter a dalegylet alapszabályait nem erősítette meg, valószínűleg azért, mert azt az információt kapta, hogy a dalárda szervezésében panszlavok vesznek részt. Azóta ez a dalegylet tizenháromszor alakult meg és tizenháromszor küldte föl alapszabályait, de hiába, mert a belügyminiszter mind a tizenhárom esetben megtagadta a jóváhagyást. Utolsó elutasítása a mult hóban történt, amikor azt mondták, hogy azért nem láttaozza, mert most is „ugyanazok által tervezett és lényegileg ugyanazon rejtett célra való egyletnek alakításáról van szó, amely egyletnek külfölte elnevezések alatt számos alkalommal fölterjesztett alapszabályaitól hivatali elődeim is megtagadták a látatamozást.” A miniszter e határozata ellen a Tiszolczon énekelni akaró tótok nyilt panaszt tettek közzé, amelyben kijelentik, hogy rossz szándékuk nincs, s így fájdalmasan érzik, hogy sérelmet szenvedtek. Végül arra kéri a minisztert, hogy az ő rejtett céljaikat és azt a forrást, amelyből azokat ismeri, nyilvánosan nevezze meg. A nyilt panaszt következő urak és hölgyek írták alá: Manica Imre, Daxner Iván, Manica Rudolf, Dr. Daxner Samu, Kriska Samu, Galát Ferencz, Kuchta Lajos, Dianiska István, Ferencsik János, Dianiska Gusztáv, Pekar Emil, Csipka Károly, Stempel Viktor, Hudecz János, Krausz Samu, Manica Bozsena, Szabó Milna, Albini Elena, Pekar Margit, Daxner Olga, Manica Olga, Daxner Ludmilla, Csipka Mariska, Veszter Mariska, Rosziár Milca, Rosziár Eleonóra.

A sorozás eredménye. Márczius 21-én megkezdődött a katonasorozás. Rimaszombati város részéről megjelent 74 sorozásra kötelezett közül 28 vált be katonának. — A rimaszombati járásból előállott 684 állítás-köteles közül 160 soroztatott be ujoncznak és 23 a póttartalékba került. Oly jó ember-anyag jött most sorozás alá, hogy az első korosztályból nemcsak a sorhad szükséglete fedeztetett, de a honvédség ujonczjutaléka is kitellett; és még 56 egyén, mint főlös számú, de katonai szolgálatra alkalmas, a póttartalékba jutott. — Rimaszombati területéről az állítottak 33% lett alkalmas, míg a rimaszombati járás területéről 27%. — A most sorozott I és II-ik korosztályu, 1882. és 1881-iki születésű hadköteleseknek f. évi május hó végével megejtendő ujjab sorozásnál — külön idézés nélkül is — okvetlenül meg kell jelenniök.

Halálozások. Dr. Meskó Miklós vármegyei főorvos nejét mély gyászba döntötte fivére Gál Béla birtokosnak márczius 21-ikén Pusztá-Födemesen Pozsony mellett 50 éves korában bekövetkezett elhunyt. Temetése 23-ikán ment végbe.

Tamásfalán Pisák Paesnár Mihály 27-én 55 éves korában elhunyt. 29-én temették el.

Siroky József helybeli iparos polgártársunk 1 1/2 éves leánya Erzsike 30-án meghalt.

A helybeli izr. hitközség április hó 3-án tartja évi rendes közgyűlését. Az ez alkalomból kiadott számadás üzleti mérlege szerint múlt év május 1-től folyó évi február hó 29-éig 11655 korona 5 fillér volt a bevétel, s ugyanennyi a kiadás 233 kor. 14 fillér készpénzmaradványt is beleszámítva. A vagyonmérleg szerint a cselekvő állapot 50359 korona 33 fillér. Ugyanennyi a szenvedő állapot 28161 korona 69 fillér tiszta vagyon egyenleg beszámításával.

Az állami gyermekmenhely ügyében a miniszterium képviselőjében Ybl Miklós műépítész f. hó 28-án városunkban időzött, Hámos László főispánnal, Bornemisza László alispánnal, dr. Kovács László polgármesterrel és dr. Löcherer Tamás igazgató főorvossal stb. együtt megtekintette az építendő új gyermekmenhely részére felajánlott telkeket. A miniszteri kiküldött tetszését a Hunyady-utczában levő Lakatosné-féle épület mögött elterülő 2000 □ méter területű telek nyerte meg s ezt szemelte ki mint az új menhely építésére legalkalmasabb helyet. A miniszteriumban Ybl jelentést fog tenni, a város pedig a telek megszerzése iránt megindítja az eljárást, azután a terv elfogadása esetén hozzá fognak az építéshez.

Táncziskolai vizsga. Kokován április hó 4-én, (husvét hétfőjén) a Kuchta-féle tánczteremben kezdő s haladó növendékeivel nyilvános vizsgálatot s ezzel egybe kötve zártkörű tánczestélyt rendez a városunkbeli illetőségű Dobránszky János táncztanító.

Végtárgyalás. Kokován f. évi január 25-én Vaezlavik Janos Gajdos Pal üvegyári munkást ugy febbeverte előzetes szováltás után egy doronggal, hogy a szerencsétlen ember a súlyos sérülés következtében másnapra meghalt. Szerdán — 30-ikán — ítélkezett a bíróság Kolbay Sándor elnöklele alatt ez ügyben s Vaezlavikot a tanúk és orvosszakértők kihallgatása után halált okozott súlyos testisértés büntetése miatt 3 évi börtönrre ítélték.

Az elhagyatott gyermekek érdekében. Az állami gyermekmenhelyek utján a belügyi kormány gondoskodik az elhagyatott gyermekekről s a telepeken kihelyezett ilyen lelenzek után a tapszülőknél negyed-évenként utólagosan utalványozza a tapdíjat. — Eddig a gyermekek ruházatáról is az állam gondoskodott, miután azonban a tapdíj is tetemes összegre rug, a belügyminiszter leszállította azt s kimondta, hogy ruházattal többé nem látja el a gyermekeket, csupán telre ad csizmát. A szegény gyermekek érdekében fordulunk tehát a mi nemes lelkű s a jótékony áldozatokra mindig kész közönségünkhöz azzal a kérelemmel, hogy viselt ruhákat, vagy ruha beszerzésére bármily csekély pénzüsszeget adományozni sziveskedjék! A kinek gyermekei vannak, ne sajnálja az elhordott ruhákat a szegény lelenzeknek átadni, a kinek pedig gyermeke nincs, legyen kegyes anyagi áldozattal lehetővé tenni azt, hogy az elhagyatott gyermekek ruháskához jussanak. — Adományok t.: ruhaneműt, fehérneműt vagy pénzt kérjük az állami gyermekmenhelybe Rimaszombatra küldeni.

Panasz érkezett szerkesztőségünkbe Uj-Feledről. Jogos és teljesen érthető felháborodással és megbotránkozással panasolja lapunk egyik barátja, hogy az újfeledi vasuti megállóhelyen elfeledtek gondoskodni illemhelyről. Ennek a kis állomásnak elég nagy személyforgalma van, és az illetékesek mostoha elbánása érthetetlen. Nemcsak egészségügyi szempontból szükséges az eddigi mulasztás pótlása, de közrendészeti tekintetek is parancsolják, mert azt, — a mi ezen a kis állomásán az illemhely hiánya miatt történik — leírni nem lehet, csak annyit mondunk, hogy botránkos. Felhívjuk az illetékeseket és a hatóság figyelmét s kérjük a jogos panasz figyelembe vételét.

Szülésznők vizsgája. A vármegyei közkórházzal kapcsolatos alsó tokubábsiskolában az idei 2-ik tótannyelvű kurzus szerdán: 30-ikán nyert befejezést. Az ez alkalommal tartott vizsgán a tanfolyamot vezető Dr. Löcherer Tamás kórházi igazgató főorvoson kívül jelen volt: Dr. Mikó Gyula Liptói, Dr. Okolicsányi János Nógrád és Dr. Meskó Miklós Gömörvármegyei tiszti főorvosa. A tanfolyamon 9 lipitói, 7 nógrádi és 4 gömöri növendék vett részt, s előbbiekből közül többen ösztöndíjas továbbképzésre ajánlatnak, — a vizsgáló bizottság tagjai az elért eredménnyel teljesen meg voltak elégedve, elismerésüket fejezték ki a tanfolyamot kiváló szakképzettséggel és ambícióval vezető igazgató főorvosnak. Most a legközelebbi kurzus október 1-én veszi kezdetét s ez magyar tannyelvű lesz.

Multság Nyustján. A nyustvai „Magyar Olvasókör” április hó 4-én (husvét hétfőjén) saját helyiségében könyvtára javára táncmultságot rendez. Személyjegy 1 korona; családjegy 3 korona. Kezdeté este 8 órakor.

Megölte az ital. Gál Lajos csavargót, ki egyike volt a főterem ácsorgó alakoknak, pénteken a vasut mellett halva találták. Állítólag holt részegen a kocsiban garázdálkodott, s onnan kilökték. A hullát felboncoltatta a bíróság, mert nem lehetett tudni, nem volt-e sérelmezés a halál oka. Kiderült, hogy a különben is iszákos, pupos emberkét a sok alkohol ölte meg.

Pelsüzi vásár. A miskolci Kereskedelmi és Iparkamara értesíti az érdekelteket, hogy a kereskedelmi m. kir. miniszter megengedte, miszerint Pelsüzi községben a f. évi április hó 9-ére eső országi vásár ez évben kivételesen f. évi április hó 8-án tartassék meg.

A Kamara ülése. A miskolci Kereskedelmi és Iparkamara f. hó 23-án kedden tartotta az évi második teljes ülését **Radvány** István kir. tan. elnöklele alatt. — Vármegyéinkből jelen voltak a kereskedő szakosztályból: **Feymann László** (Rozsnyó), az iparos osztályból: **Benyó László**, **Horváth György** (Rimaszombat), **itj. Radvány István**, **Szilvássy Nándor** (Rozsnyó). — Elnök a tagok meglevő üdvözlése után megnyitván az ülést, megtette előterjesztéseit, melyeknek során mindenekelőtt ösztinte örö-

ménékadott kifejezést, hogy az u. n. ex-lex állapot megszünt és így eltűnt azon sötét boru, a mely közéletünk egén oly soká uralkodott. A kereskedelem és iparnak különösen van oka az öröme mert hiszen az eddigi állapot ez osztályra is súlyosan nehezedett — Az elnök jelentést tett több miniszteri gépadományozásról, melyek miskolci, döbsinai, nagyrozei és gyöngyösi iparosok javára tettek, a ratkói timár iparosok miniszteri utazási ösztöndíjjal való ellátásáról, s érintette a kerületben mutakozó sztrájkmozgalmakat is. — A napirend során Rozsnyó r. t. város fogyasztási illetékszabályrendelete némi módosítással elfogadtatott.

A gömörmegeyi muzeumnak ajándékozott tárgyak jegyzéke 1904. február hóban:

Országgyűlési képviselő fényképe. Bornemisza István Uzapani.

Tompa M. két levele 1867-ből, a Hanvay család leszármazási táblája üveg alatt keretben, „Az angol vizsla”, „Sport szilánkok”, „Isolálva” című művek a szerzőtől Hanvay Zoltántól, Hanvárol.

Kis könyvmatu kép. (Pest 1830.) Tóth Bélától.

Öt darab régi könyv és a „rozsnói nemzeti iskola ifjuságának osztályzata 1835-ből”, Miskolczy Lajostól.

Mester-levél 1859-ből, Tomay Alajostól.

Régi gyertyapótló, Turcsányi Tibortól.

1848-i bankjegy, itj. Szabó Józseftől.

Dancs-család levéltára, Lukács Gézától.

Egyházi jegyzőkönyv, Glauf Páltól.

Ezeket kívül a muzeum folyó költségeire befolyt a rimaszombati takarékpénztárnak 100 korona, a gömörmegeyi nép- és iparbanknak 50 kor. és egy muzeum látogatóinak 20 korona kegyes adománya.

Valamennyiért hálas köszönetet mond a muzeum igazgatósága.

A „Tompa”-szállodában Gede István vendéglős kitünő minőségű putnoki ó-bort — utczán át kimérve — literenként 30 krért árusít.

s—*

Kiadó lakások.

Tamásfalán (a volt Molnár Lajos-féle házbán) két lakás: az egyik 4 szobás, a másik 2 szobás, a hozzá tartozó mellékhelyiségekkel 1904. év május hó 1-től bérbé kiadó. — A lakások megtekintése, valamint a feltételek iránt értekezhetni lehet **Szabó József** mézáros tulajdonossal. s—*

Ajnácskői és almagyi

saját termésű jó zamatu bor literes pecsételt üvegekben 30 és 35 kr.

Régi finom fehér bor 7/10 literes pecsételt üvegekben 1 frt 5 kr.

Régi vörös bor literes pecsételt üvegekben 60 kr. Az üvegre külön 5 kr. letétel küldendő.

Ugyanitt egy gyümölcsös kert a „Kondek”-féle fürdő mellett bérbe vehető.

Benyó Lajos és **Benyó Károly** örökösei, Szijjártó-utca 12 sz.

Gőzmalom eladás vagy bérlet.

Gömörmegeyében **Alsó-Felső-Balog** községben fekvő, vāmörlesre berendezett, egy hengerszék, két kő, három hengerszita és kendertörővel ellátott gőzmalom, haláleset miatt azonnal szabadkézből eladó vagy bérbeadó. Bővebb felvilágosítást nyújt **özv Lovcsányi Sománé Felsőbalogon**, vagy **Medveczky Sándorné Rimaszombatban**.

2-3.

Hirdetmény.

188. sz. — Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a rimaszombati kir. törvényszék 1903. évi 3658. hrzi számú végzése következtében **dr. Cziner Miksa** ügyvéd által képviselt **Weisz Károly cég** javára **Groszberger Ignác** ellen 991 korona 18 fillér tőke s járulékaik erejéig az 1903. évi szeptember hó 29-én foganatosított kielégítési végrehajtás alkalmával felül és lefoglalt és 2357 korona 86 fillérre becsült ingóságok, ugymint: italok, házi butorok, szikviz-gyár és felszerelése, bolti árúk, lovak, stb. nyilvános árverésen el fognak adatni.

Mely árverésnek a rimaszombati kir. bíróságnak 1903. évi V. 431/7. számú végzése folytán 98 kor. 18 fillér hátr tőke a felszámítandó kamatok s eddig 197 korona 60 fillérben felmerült költségek erejéig Nyustján leendő eszközzésére alperes lakásán **1904. évi április hó 13-ik napjának** délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók azzal hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzítését mellet, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Világosan megjegyeztetik, hogy ezen árverés a **jolsvai múmalom** 896 korona 87 fillér tőke jár és **Bródi és Weisz cég** 318 korona 84 fillér tőke s jár. követelése erejéig is meg fog tartatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. LX. t. cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Rimaszombat, 1904. márczius hó 27.

Gasko, kir. bir. végrehajtó.

Hirdetmény.

93. sz. — Alulírott bírósági kiküldött az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti VIII/X. járásbírószág végzése következtében **Dr. Papp László** ügyvéd által képviselt **Szilágyi és társa cég** javára **Sipos Imre** ellen 68 k. 81 fillér erejéig 1904. évi márczius hó 3-ik napján foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 1994 koronára becsült ingóságok u. m. eséplő-gép, rosta, ponyvák, eke, mérleg, tinók nyilvános árverésen el fognak adatni.

Mely árverésnek a rimaszécsi kir. járásbírószág 1903. 474. sz. végzése folytán 68 korona 81 fillér tőkekövetelés, ennek 1903. évi november hó 15-ik napjától számított 6%-os kamatai és eddig összesen 58 korona 92 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig Bónán leendő eszközzésére **1904. évi április hó 7-ik napjának délelőtti 11 órája** határidőül kitűzetik, és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjelöléssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §§-ai értelmében készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Rimaszécs, 1904. évi márczius hó 15-én.

Kovács Géza, bir. kiküldött.

Csongrádi bor

legjobb minőségben, hazhoz hordva literenként 24 krért kapható:
GÖMÖRI EDE vendéglőjében.

Hirdetmény.

1851-904. tkv. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék, mint tkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **rimaszombati takarékpénztár, a tiszolci takarékpénztár** és a **kir. kincstár** végrehajtóknak **Koleszár János és társai** végrehajtást szenvedő ellen árverési ügyében, a végrehajtási árverést az 1881. évi LX. t.-cz. 144. és következő §§-ai értelmében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Nyustya községben fekvő s a nyustyai 16. számú tkvben A. I. 2. 4. 7. 8. 11. 14. 18. 19. 22. 23. 25. 28. 39. és 42. sorszám alatt foglalt ingatlanokból és urb. erdő, legelő illetményből a B. 10. alatti Koleszár Jánost 1/30 részben megillető jutalék 249 korona, a nyustyai 14. számú tkvi A. I. 1. sorsz. alatti ingatlanból a B. 21. és 22. alatti Koleszár Mihály és Koleszár Pal jutalékának 1/3 része, vagyis az egésznek 1/60. része 10 korona; a nyustyai 26. számú tkvben A. I. 1-12. sorszám alatti ingatlanokból a B. 12. alatti Koleszár János 1/20. részben megillető jutalék 204 korona; a nyustyai 107. számú tkvi A. I. 4-26. 30. 31. sorszám alatti ingatlanokból és urb. erdő, legelő illetményből a B. 10. alatti Koleszár Jánost 1/20 részben megillető jutalék 204 korona; a nyustyai 370. számú tkvi A. I. sorszám alatti ingatlanból a B. 4. alatti Koleszár Jánost 1/5 részben megillető jutalék 64 korona; a nyustyai 119. számú tkvi A. 2. 14. 16. és 17. sorszám alatti ingatlanból és urb. erdő, legelő illetményből a B. 8. alatti Koleszár Jánost 1/30 részben megillető jutalék 36 korona; a nyustyai 16. sz. tkvi A. I. 2. 4. 7. 8. 11. 14. 18. 19. 22. 23. 25. 28-39. és 42. sorszám alatti külbirtokból és urb. erdő, legelő illetményből a B. 9. alatti Koleszár Mihályt 1/30 részben megillető jutalék 167. korona; a nyustyai 119. számú tkvi A. 2-14. 16. sorszám alatti 1/6 urb. külbirtokból és urberi erdő, legelő illetményből a B. 7. alatti Koleszár Mihályt 1/30 részben megillető jutalék 588 korona; a nyustyai 26. számú tkvi A. I. 1-12. sorszám alatti 1/16 urb. kültelekekből és urb. erdő, legelő illetményből a B. 11. alatti Koleszár Mihályt 1/20 részben megillető jutalék 110 korona; a nyustyai 117. számú tkvi 239-241. hrzi sz. beltelek és azon épült 93. sz. a házból és az A. 2-15. 18. sorszám alatti 1/6 urb. külbirtokból s urb. erdő, legelő illetményből a B. 7. alatti Koleszár Mihályt 1/10 részben megillető jutalék 197 korona; a nyustyai 370. sz. tkvi 503/c. hrzi számú földből a B. 3. alatti Koleszár Mihályt 1/5 részben megillető jutalék 21 korona; a nyustyai 389. számú tkvi 428. 429. hrzi sz. kertből a B. 11. alatti Hlóska András 4/10 részben megillető jutalék 68 korona; a nyustyai 26. számú tkvi A. I. 1-12. sorszám alatti külbirtokból és urb. erdő, legelő illetményből a B. 12. alatti Koleszár Jánost 1/20 részben megillető jutalék 185 korona; a nyustyai 117. számú tkvi 239-241. hrzi sz. beltelekekből és azon épült 93. sz. a házból és az A. I. 2-15. 18-20. sorszám alatti külbirtokból és urb. erdő, legelő illetményből a B. 8. alatti Koleszár Jánost 1/10 részben megillető jutalék 103 kor. 30 fillér és a nyustyai 323. sz. tkvi 409. 410. hrzi szám kertből a B. 19. alatti Thomka Lászlót 1/2 részben megillető jutalék 28 koronában megállapított kikialtási árban elrendeltetik s annak megtartására határnapul **1904. évi április hó 25-ik napjának** d. e. 10 órája Nyustya községben a község házához tüzetik ki, mely alkalomkor a fent körülírt ingatlanok a kikialtási áron alul is, azonban az utóajánlat tevő által ígert összegeken alól eladatni nem fognak.

Árverelni szándékozók tartoznak a kikialtási ár 10 %-át, készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt Igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírral a kiküldött kezeihez letenni vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170 §-a értelmében bánatpénzének a bíróságnál előleges elhelyezéséről kialakítva elismervényt az árverés megkezdése előtt átszolgáltatni.

Rimaszombati kir. Törvényszék mint tkvi hatóság 1904. évi márczius hó 18-án.

Veiesz, kir. tvszéki albiró.

Lénárdfalán

néhai **Özv. Fodor Gusztávné** szül. Abbafly Mária urnó 516 holdas teljesen tehermentes birtoka, mely a Sajó mellett fekszik és csakis kitűnő minőségű szántóföldből és rétből áll 150000 forintért **eladó.**

Bérbeadó.

Kossuth-utca 1 szám alatt Herzog Zsigmond féle üzlethelyiség szobával együtt bérbeadó. — Felvilágosítást ad: **Kern Adolf.** 4-*

Saját termésű bor-eladás.

Alólított tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, miszerint **Deák Ferencz-utcai lakáson** kitűnő minőségű és zamatu valódi almágyi régi tőkén termelt hegyi bor, literes pecsételt üvegekben **35 és 40 kr-ért** kapható.

Üvegre letét külön 5 kr.

Továbbá: a **Ferenczy-utca 6 szám** alatt lévő épületben a törvényszék. megyeháza és új gimnázium közelében

egy 3 szobás utcza lakás

hozzátartozó mellékhelyiségeivel **follyó évi május hó 1-től bérbe kiadó.** — Rimaszombat, 1904. január hó.

Benyó Béla,

12-*, almágyi szőlőbirtokos és bortermelő.

Értesítés.

Alólított értesitem Rimaszombat város és vidékének hőlgyeit, hogy megboldogult édes atyám: **Safranka Dániellel** hosszú meghosszú éveken át közösen vezetett és jó hírnévnek örvendett

női ruhaszabó-műhelyünket

továbbra is fentartom és azt — mint eddig — saját felügyeletem alatt vezetni fogom, miért is erről tudomást venni és engem gyakori megrendeléseikkel felkeresni tisztelettel kérem.

Leányka-növendékek ugy helyből, mint vidékről — a ruhavarrás és szabás elsajátítása céljából — felfogadtatnak, sőt 1—2 vidéki növendéket teljes ellátásra is elfogadok.

A t. hölgyközönség szives pártfogását kérve vagyok kiváló tisztelettel

Rimaszombat, 1904. márczius hó.

Özv. Percz Lajosné,
szül. **Safranka Irma.**

3-3.

Hirdetmény.

504. sz. — A magy. kir. igazságügyminister 1904. évi január hó 18-án kelt 15700/902. I. M. I. szám alatt elrendelte, hogy a tornallyai kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatósághoz tartozó **Putnok** nagyközség határában levő „Tetűsor” dűlőben fekvő s a telekkönyvi átalakítás alkalmával közbejött telekkönyvezési szabálytalanság következtében 25—53 régi és 1120—1145 új hrszámok alatt kétszeresen telekkönyvezett ingatlanok kiigazítása s a tényleges birtokosok nevére leendő felvétele céljából az 1892. XXIX. t.-cz. s illetve az 1893. évi 19661. I. M. és a 15700/902. I. M. számú igazságügyministeri rendeletben szabályozott eljárás foganatosíttassék.

E célból a helyszíni eljárás a nevezett nagyközségben **1904. évi május hó 4-én** d. e. 9 órakor fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. Mindazok, a kik a telekkönyv czélbavett kiigazítása által érdekelve vannak és okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a helyszíni kiküldött bíró előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt annál bizonyosabban jelenjenek meg és az előterjeszt seiket igazoló okiratokat mutassák fel, mert a kiigazítási tárgyalás ügygondnok közbenjöttével elmaradásuk esetén is meg fog tartatni és a kiigazítás tekintetében a hivatalból kiderített tényállás alapján fog intézkedés tételni.

2. Mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. XXIX. t.-cz. 15—18. és az 1889. XXXVIII. t.-cz. 5. 6. 7. és 9. §§ ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyét nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és illetékelenedési kedvezménytől is elesnek; és

3. azok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezik, illetve, hogy törlési engedély nyilvántartása végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesethen a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Az 1886. XXIX. t.-cz. 15. §-ának szövege:

A B) lap szerkesztésénél az ingatlan tényleges birtokosának tulajdonjoga jegyzendő be:

a) Ha a tényleges birtokra az ingatlan megszerzését a telekkönyvi tulajdonos által kiállított eredeti okirattal igazolja s a mennyiben ezen okirat alapján a tulajdonjog a telekkönyvi rendelet szerint nem bekebelezhető, a tényleges birtoklás helyhatósági bizonyítvánnyal

vagy az eljáró bizottságnál alkalmazott bizalmi férfiaknak (40. §) szóbeli nyilatkozatával tanúsítja vagy

b) ha írásbeli okirat hiányában a jogügylet létrejötté az átruházó telekkönyvi tulajdonosnak a bizottság előtt szóval tett beismerésével igazolattik.

Ugyanezen módon jegyzendő be a tényleges birtokos tulajdonjoga akkor is, ha az ingatlan megszerzése a telekkönyvi tulajdonosnak jogerőre emelkedett bírósági átadási okirattal vagy ítélettel igazolt örökös vagy hagyományosa által kiállított, de bekebelezésre nem alkalmas okirattal, vagy a fentebbiek szerint igazolt jogutódnak a bizottság előtt szóval tett beismeréssel igazolattik.

E § az 1889. XXXVIII. t.-cz. 5-ik §-a által ekkép egészítették ki:

5. § Az 1886. XXIX. t.-cz. 15. §-a akképen egészítették ki, hogy a tényleges birtokos tulajdonjoga akkor is bejegyzendő, ha a tényleges birtokos a telekkvi tulajdonos vagy ennek igazolt örököse vagy hagyományosa ellen hozott s jogerőre emelkedett olyan ítéletet mutat fel, a melylyel az illető ingatlan tulajdonjoga a tényleges birtokosnak megítéltetett, vagy a telekkönyvi tulajdonos, illetve mint jogutódnak a tulajdonjog elismerésére vagy a tulajdonjog telekkönyvi bejegyzésének tűzésére köteleztetett, valamint akkor is, ha a tényleges birtokos az ingatlan átszállását örökösödési perben hozott jogerős ítélettel vagy az ingatlan átadását hagyatéki bírósági jogerős végzéssel igazolja. Ugyanezen szabályok megfelelően alkalmazandók az 1886. XXIX. t.-cz. 17 §-ának eseteiben is, ha már a különben az ezen szakaszban előirt követelmények fenforognak.

Az 1886. XXIX. t.-cz. 15. 17. és 18. §§ ainek eseteiben a telekkönyvi tulajdonos igazolt örökösének tekintendők a legalább 3 év előtt elhalt telekkönyvi tulajdonosnak törvényes örökösödésre hivatott leszármazói, ha az illető hitfelekezet lelkésze s a helyhatóság bizonyítják, hogy a telekkönyvi tulajdonos után más leszármazó nem maradt, a helyhatóság pedig azt is bizonyítja, hogy tudomása szerint a telekkönyvi tulajdonos végrendeletet nem hagyott hátra.

Ugyanez a szabály áll akkor is, ha az idézett törvény 17. és 18. §-inak eseteiben nem a telekkönyvi tulajdonosnak, hanem valamely más birtokelőnek törvényes örökösödésre hivatott leszármazói ruházták át az ingatlant.

16. § A tényleges birtokos jegyzendő be akkor is, ha az ingatlan 3 évi békés birtoklását a helyhatóság és a bizalmi férfi által igazolja, és a telekkvi tulajdonos a betétek szerkesztésére kirendelt bizottságnak szabályszerű idézése és felszólítása (44 §) daczára a tényleges birtokos tulajdonjoga bejegyzésének a bejegyzés eszközléseig ellent nem mond.

A telekkvi tulajdonos által a bejegyzés eszközlése után, valamint a telekkvi tulajdonos jogutódnak által előterjesztett ellentmondás hatályáról az 53., 61., 63. és 64. §§ ok rendelkeznek.

17. § A tényleges birtokos tulajdonjoga jegyzendő be továbbá: ha az ingatlan nyilvankönyvön kívül több átruházásnak képezte tárgyát, és ezen átruházások mindenike szabályszerű okirattal vagy a 15. §. értelmében teendő beismeréssel nem igazolattik ugyan, de az hogy a kérdéses ingatlan a telekkönyvi tulajdonos, vagy igazolt örököse vagy hagyományosa a 15. §. által átruházott legalább is telekkönyvi előjegyzésre alkalmas okirattal, vagy a 15 §. értelmében az átruházó szóbeli nyilatkozatával igazolattik; a további átruházásról hiányzó okiratok pedig a helyhatóságnak azzal a nyilatkozatával pótoltnak, hogy az illető átruházásról tudomással bírnak, s ezen felül a helyhatóság és a bizalmi férfiak bizonyítják, hogy az igénylő az illető ingatlan tényleges birtokában van.

18. § A tényleges birtokos tulajdonjoga jegyzendő be végre: ha a telekkvi tulajdonos legalább 3 év előtt elhalt, vagy holléte legalább 3 év óta nem tudatik, és a helyhatóság igazolja, hogy tudomással bír azon egy vagy több átruházásról, a melyek által a tényleges birtokos a kérdéses ingatlan megszerzte, s egyszersmind a helyhatóság és a bizalmi férfiak által az is igazolattik, hogy a tényleges birtokos maga, vagy ő és birtokelői legalább 10 év óta az ingatlan békés birtokában vannak.

Ha a telekkönyvi tulajdonos holléte nem tudatik, a tényleges birtokos tulajdonjoga csak akkor jegyezhető be ha a helyszíni működés befejezéseig a telekkönyvi tulajdonos a bejegyzésnek ellent nem mond

A telekkönyvi tulajdonos által a bejegyzés eszközlése után, valamint a telekkönyvi tulajdonos jogutódnak által előterjesztett ellentmondás hatályáról az 53., 61., 63. és 64. §§-ok intézkednek.

A 17. és 18. §§-ok az 1889. XXXVIII. t.-cz. 6., 7. és 8-ik §§ ai által ekképen egészítették ki:

6. § Az 1886. XXIX. t.-cz. 17. és 18. § ai ekkép egészítették ki: hogy ha máskülönb az ezen szakaszokban előirt követelmények fenforognak, a tényleges birtokos tulajdonjoga akkor is bejegyzendő, ha a legalább 3 év előtt elhalt telekkönyvi tulajdonosnak vagy a legalább 3 év előtt elhalt közvetlen birtokelőnek törvényes örökösödésre hivatott leszármazói vannak a tényleges birtokban és az illető hitfelekezet lelkésze, valamint a helyhatóság bizonyítják, hogy a telekkönyvi tulajdonos, illetőleg a birtokelő után más leszármazó nem maradt, a helyhatóság pedig azt is bizonyítja, hogy tudomása szerint a telekkönyvi tulajdonos vagy a birtokelő végrendeletet nem hagyott hátra.

7. § A tényleges birtokos tulajdonjoga bejegyzésének telekkönyvi kiigazítás címén is helye van a betétszerkesztő bizottság előtt előterjesztett kérelem alapján, ha a telekkönyvi tulajdonos vagy ennek igazolt örököse vagy hagyományosa (1886 XXIX t.-cz. 15. és e jelen törvény 5. §) a kiigazításba beleegyeznek és a tényleges birtoklás szabályszerű igazolásán felül az előterjesztett adatok kapcsán a betétszerkesztő bizottság által eszközölt hivatalos nyomozás útján az is valószínűvé tételik, hogy a helyszínelésnél hiba követtett el.

8. § Az 1886. XXIX. t.-cz. 15—18. §-inak eseteiben — ide értve a jelen törvény 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseket is, ha az átruházó, akár az átruházás alapját képező okiratban, akár a bizottság előtt tett nyilatkozat alkalmával a hátralevő vételárnak vagy más viszontszolgáltatásoknak avagy kikötményeknek az átruházott ingatlanokra való biztosítását a maga javára kikötötte vagy fentartotta, a vételár és a viszontszolgáltatások vagy kikötmények a tényleges birtokos tulajdonjogainak bejegyzésével egyidejűleg hivatalból jegyzendő be.

E bejegyzések teljesítése is az 1886. évi XXIX. t.-cz. 37. §-ának b) pontja szerint, kiküldött bizottság hatáskörébe tartozik

22. § A telekkönyvki tulajdonos, továbbá a tényleges birtokos, ha ez utóbbinak tulajdonjoga a jelen törvény alapján (15—18. §§) a betét B. lapjára leendő bejegyzés céljából a betétek szerkesztésére kirendelt bizottság által elfogadtatott, ugyszintén az, a kinek javára valamely nyilvankönyvi jog bejegyezve van, jogosítva vannak a telekkönyvki szerint még fennálló, de tényleg már megszűnt jogra vonatkozó bejegyzésnek törlesztését, a törlésre alkalmas okirat alapján, vagy a jogosítottnak a bizottság előtt élő szóval tett elismerése alapján, az eljáró bizottság előtt kérni.

E § az 1889. XXXVIII. t.-cz. 15. § a által ekkép módosították:

15. § Az 1886. XXIX. t.-cz. 22. §-a akkép módosították, hogy a midőn az idézett § alapján a nyilvankönyvbe bejegyzett valamely jog törlésének esete forog fenn, ama teher tétel, a melynek törlése iránt előterjesztett kérelmet a betétszerkesztő bizottság figyelembe vevendők találja, a telekkönyvi betét at nem vitetik, hanem annak átvitele egyszerűen mellőztetik.

1889 XXXVIII. t.-cz. szövege:

5. § (1. bek.) A tényleges birtokos tulajdonjoga akkor is bejegyzendő, ha a tényleges birtokos a telekkönyvi tulajdonos vagy ennek igazolt örököse, vagy hagyományosa ellen hozott s jogerőre emelkedett oly ítéletet mutat fel, a melylyel az illető ingatlan tulajdonjoga a tényleges birtokosnak megítéltetett, vagy telekkönyvi tulajdonos, illetve mint jogutódnak a tulajdonjog telekkönyvi bejegyzésének tűzésére köteleztetett, valamint akkor, ha a tényleges birtokos az ingatlan átszállását hagyatéki bírósági jogerős végzéssel igazolja.

Az 1889. XXXVIII t.-cz. 5 §. első bekezdésének fentebbi szabályai megfelelően alkalmazandók az 1868. XXIX. t.-cz. 17. §-nak eseteiben is, ha máskülönb az ezen szakaszban előirt követelmények fenforognak.

5. § (2. bek.) Az 1886. XXIX. t.-cz. 13., 17. és 18 ik §§-ainak eseteiben a telekkönyvi tulajdonos igazolt örökösének tekintendők a legalább 3 év előtt elhalt telekkönyvi tulajdonosnak törvényes örökösödésrel hivatott leszármazói, ha az illető hitfelekezet lelkésze s a helyhatóság bizonyítják, hogy a telekkönyvi tulajdonos után más leszármazó nem maradt, a helyhatóság pedig azt is bizonyítja, hogy tudomása szerint a telekkönyvi tulajdonos végrendeletet nem hagyott hátra.

Ugyanez a szabály áll akkor is, ha az idézett törvény 17. és 18. §§-ainak eseteiben nem a telekkönyvi tulajdonosnak, hanem valamely más birtokelőnek törvényes örökösödésre hivatott leszármazói ruházták át az ingatlant.

6. § Ha máskülönb az 1886. évi XXIX. t.-cz. 17. és 18. §§-aiban előirt követelmények fenforognak, a tényleges birtokos tulajdonjoga akkor is bejegyzendő, ha a legalább három év előtt elhalt telekkönyvi tulajdonosnak, vagy a legalább három év előtt elhalt közvetlen birtokelőnek törvényes örökösödésre hivatott leszármazói annak a tényleges birtokban és az illető hitfelekezet lelkésze, valamint a helyhatóság bizonyítják, hogy a telekkönyvi tulajdonos, illetőleg a birtokelő után más leszármazó nem maradt, a helyhatóság pedig azt is bizonyítja, hogy tudomása szerint a telekkönyvi tulajdonos vagy a birtokelő végrendeletet nem hagyott hátra.

7. § A tényleges birtokos tulajdonjog bejegyzésének telekkönyvi kiigazítás címén is helye van a betétszerkesztő bizottság előtt előterjesztett kérelem alapján, ha a telekkönyvi tulajdonos, vagy annak igazolt örököse vagy hagyományosa (1886 XXIX t.-cz. 15. § a és 1889. XXXVIII t.-cz. 5. §.) a kiigazításba beleegyeznek és a tényleges birtoklás szabályszerű igazolásán felül az előterjesztett adatok kapcsán a betétszerkesztő bizottság által eszközölt hivatalos nyomozás útján az is valószínűvé tételik, hogy a helyszínelésnél hiba követtett el.

Az 1891. XVI. t.-cz. szövege:

15. § Ugyanezen szakasz rendelkezései akkor is alkalmazandók, ha a törvényes örökösödésre hivatott leszármazók, vagy ezek egy része kiskoru vagy gondnokság alatt áll. Az örökösök tényleges birtokában levő ingatlan az idézett 6 §. eseteiben örökösödési hányadokban az örökösök osztatlan tulajdonául jegyzendő be, kivéve, ha az összes önjogu örökösök hozzájárulásával tényleges osztály jött létre, vagy a mennyiben kiskoru vagy gondnokság alatt álló egyén is van az örökösök között, oly osztályos egyezés mutattatik be, mely az illetékes gyámhatóság jóváhagyásával van ellátva.

Az öröktagyó özvegye az 1889. évi XXXVIII. t.-cz. 6. §-ának eseteiben követelheti, hogy az örökösök tulajdonjogának bejegyzésével egyidejűleg az őt özvegyi jogon megillető haszonélvezeti jog is bejegyeztessek.

15. §. b) Ezen szakasz alapján az ott megállapított törvényes feltételek fenforgása esetében a tényleges birtokos tulajdonjoga kiigazítás címén bejegyzendő akkor is, ha valamely ingatlan a telekkönyvki szerint tulajdonosnak vagy jogelődnének nevére hibásan, a telekkönyvi átalakítás alkalmával jegyeztetett be.

13. §. c) Az 1886. XXIX. t.-cz. 15., 17. és 18. §§-ainak, továbbá az 1889. XXXVIII. t.-cz. 9- és 7-ik §§-oknak, valamint az 1891. XVI. t. cz. 15. §. b) pontjának eseteiben a házastársak között történt átruházás, vagy az ily átruházásnak vagy annak elismerése, hogy az ingatlan a helyszíneléskor vagy a telekkönyvi átalakítás alkalmával a másik házastárs nevére lett volna felveendő, csak akkor jöhet figyelembe, ha az átruházási jogügylet vagy az elismerés körjegyzői okiratba foglalattatott.

15. §. d) A tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését kérhetik, maga a tényleges birtokos, annak távollétében vagy akadályoztatása esetén házastársa, avagy felmenő vagy lemenő ágbeli nagykoru rokona és a telekkönyvi tulajdonos, de az utóbbi csak a mennyiben a tényleges birtokos a bizottság előtt az ingatlan nevére leendő bejegyzését nem ellenzi.

Kir. járásbírósg, mint telekkönyvi hatóság — Tornallya, 1904. márczius hó 8-án.

1—3

Basilidesz, kir. aljárásbíró.